

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 1

22 Nisan 2026 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.22

BAŞKAN: Vahit KIRIŞCI (Kahramanmaraş)

BAŞKAN VEKİLİ: Muharrem VARLI (Adana)

SÖZCÜ: Adem KORKMAZ (Burdur)

KÂTİP: Hasan Ufuk Çakır

----- 0 -----

BAŞKAN VAHİT KIRIŞCI - Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonunun çok değerli üyeleri, değerli milletvekillerimiz, basınımızın değerli mensupları; toplantı yeter sayımız vardır.

Komisyonumuzun 28'inci Yasama Dönemi Dördüncü Yasama Yılı 9'uncu Toplantısını açıyorum.

BAŞKAN VAHİT KIRIŞCI - Gündemimizde 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu'nda yapılan değişikliklerin sahaya yansımalarına ilişkin bir bilgilendirme sunumu yer almaktadır.

Bilindiği üzere, Hayvanları Koruma Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi Meclis Başkanlığınca 12 Temmuz 2024 tarihinde (2/2275) esas numarasıyla esas komisyon olarak Komisyonumuza havale edilmiştir. Söz konusu teklif, Komisyonumuzun 2'nci, 3'üncü ve 4'üncü toplantılarında kırk iki saat on üç dakika sürmüş, yoğun çalışmalar sonucu 23 Temmuz 2024 tarihinde Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Öncelikle bu süreçte emek harcamış değerli Komisyon üyelerimize ve bütün hazırlanma katkılarından dolayı tekrar teşekkür ediyorum.

Mezkûr teklif, Genel Kurulun 30 Temmuz 2024 tarihli 112'nci Birleşiminde kabul edilmiş, 1 Ağustos 2024 tarihinde Cumhurbaşkanımızın onayıyla kanunlaşmış ve 2 Ağustos 2024 tarihinde Resmî Gazete'de de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

Sözü, misafirimize devretmeden önce, ihtisas komisyonunun yasama sürecinin mutfağı olduğu, tekliflerin teknik olarak olgunlaşmasını sağlayıp kanun hâline getirdiği hepimizin malumudur. Ancak Anayasa'nın ve İç Tüzük'ün verdiği yetkiler çerçevesinde, kanun metinlerinin sahaya nasıl yansıdığına ilişkin, alanında uzman kişilere işin mutfağında bizlere kendilerini ifade etme imkânı tanımalarının çok kıymetli olduğu kanaatimi özellikle belirtmek istiyorum. Dilerim, sahaya ilişkin bu tür geri dönüşler hem bizim Komisyonumuz hem diğer komisyonlar bakımından artarak devam eder.

Şimdi hem kendini tanıtmayı...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Usul hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN VAHİT KIRIŞCI - Bir saniye, şu konuşmamı bir bitireyim arkadaşlar.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Söz vereceksiniz ya, onun için diyorum.

BAŞKAN VAHİT KIRIŞCI - Şimdi kendini tanıtmak ve sunumunu yapmak üzere sözü Sayın Ahmet Karaca'ya bırakıyorum.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Ahmet Bey'e vermeden...

BAŞKAN VAHİT KIRIŞCI - Buyurun arkadaşlar...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Bu konuda bugüne kadar Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonunun ilk bilgilendirme toplantısı oluyor. Örneğin, ormanlarla ilgili kanunlar çıkıyor, ne kadar orman alanı yok edildiği yönünde bize bir bilgilendirme yapılan toplantıya ben tanık olmadım. Buna benzer çalışmalarda da görmedik. Bu ihtiyaç nereden hasıl oldu veya bundan sonra da buna benzer, bizden çıkan kanunlarla ilgili toplantılar yapıp bilgilendirme sağlanacak mı? Hani bir laf var ya, "Düğün değil, bayram değil..." nereden... Bir içeriğini siz bize açıklayın, sonra sunumu yapsın. Biz niye buraya çağırıldık şimdi?

HASAN ÇİLEZ (Amasya) - Bilgilendirme...

VAHİT KIRIŞCI (Kahramanmaraş) - Arkadaşlar, arkadaşlar, şöyle yapalım. Bakın, bu konularla ilgili...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Canım, ormanla ilgili de bilgilendirin, ne kadar orman talana açıldı mesela?

BAŞKAN VAHİT KIRIŞCI - Karşılıklı olmasın arkadaşlar.

HASAN ÇİLEZ (Amasya) - O zaman...

BAŞKAN VAHİT KIRIŞCI - Arkadaşlar, karşılıklı olmasın.

Değerli arkadaşlar, konuşmanın içerisinde de belirttim; bir kanun çıktıktan sonra genellikle bu kanunun gidiyatıyla ilgili kararı Anayasa Mahkemesi veriyor ama biz bu tür bilgilendirme toplantılarıyla hem kanunun, Anayasa'nın hem de İç Tüzük'ün bize verdiği bir hakkı kullanarak sizi bilgilendirmek istiyoruz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Bugüne kadar ilk oluyor değil mi? Bugüne kadar ben rastlamadım.

BAŞKAN VAHİT KIRIŞCI - Bu dönem için bir ilktir.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Geçen dönemde de yoktu.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 2

BAŞKAN VAHİT KİRİŞÇİ - Hayır, ben geçen dönem yoktum burada. Bu dönem için bir ilktir. Sizin bu konuyla ilgili "Ya, bizi şu konularda da bilgilendirin." dediğiniz bir husus olursa ben Komisyon Başkanı olarak size hazırunun huzurunda söz veriyorum, arzım budur.

Teşekkür ederim.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Teşekkür ediyorum.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Başkanım, ben de...

BAŞKAN VAHİT KİRİŞÇİ - Buyurun efendim.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Herkese günaydın.

Şimdi, aslında konu önemli ama onun öncesinde yine kamuoyunda önemli bir konu var. Hatırlarsınız, geçtiğimiz günlerde bir kanun çıkardık burada hep beraber. On üç saate yakın bir süre mücadele verdik. O gün de ifade etmiştim, ben imzacı arkadaşımız Adem Başkanımıza da sormuştum, dedik ki ya, bu hobi bahçeleriyle ilgili 8 Ekim 2020'de çıkan bir kanun var ve bu kanunda da altı yıldan beri bekleyen yönetmelikler vardı, yönetmelik ne olacak? Bakanlık onunla ilgili... Defaten de ben bunu Komisyonda da sordum, Bütçede de sorduk ama sonunda kanunun Komisyondan Genel Kurula geçtiği sürede, arkasından 4 Nisanda bir yönetmelik ortaya çıktı. Şimdi, o gün de sorduk, ya, bu kanun vardı, neden bu maddeleri biz burada ihdas ediyoruz veya yapıyoruz? Şimdi ne olacak? Vatandaş perişan, bekliyorlar, iki arada bir derede kaldı. Yönetmelik var, artı, adına olan bir kanun var, AK PARTİ'nin Grup Başkanı farklı şeyler söylüyor. Bizim burada etkin olmamız lazımken bizim bilgimiz yok. Komisyon Başkanı olarak sizin bu konuda görüşünüzü önemsiyoruz.

İkinci bir soru da o gün de yine ben özellikle sordum, siz de bana beklerseniz cevap geleceğini söylediniz ama o günden bu tarafa daha hiçbir cevap gelmedi. Aslında yazılı olarak da gönderilmesi gerekirdi. Büyükşehir Kanunu 5216. 5216'da "Devlet Su İşleri buradaydı." dedik, "Bakanlık burada." dedik, herkes burada ve insanların aklında olan bir soru işareti vardı. 5216 sayılı yasayla baraj yapma yetkisinin büyükşehirde olduğu söyleniyor. Bu tamamen yanlış aslında ama üfürükle söylenen bir şey veya günü kurtarma. Burada etkin ağızların, yetkililerden ben bunun cevaplanmasını arzu etmiştim. Siz de bana "Vekilim, beklerseniz cevap gelecek." dediniz. O konuda cevap gelmedi ve biliyorsunuz, fikri takip konusunda hem o yönetmeliğin çıkmaması konusunda - tutanaklara da bakarsanız, sizden önce de arkadaşlarımızla ufak bir söz düellosu oldu, orada da ifade etmiştim- ben, gerçeklerin buradaki resmî tutanaklarda olduğunu ifade ediyorum. Çok basit, İlhami Özcan Aygun'un Tarım Bakanlığı bütçesindeki soru-cevap kısmında ve konunun üzerindeki program çerçevesinde, Plan ve Bütçedeki konuşmasının içeriğine bakılıp aynı zamanda, ayrıca soru-cevaba bakılarak o yönetmeliğin neden çıkmadığını defalarca sordum ama geldiğimiz noktada... Benim anlayamadığım konu şu: Varken neden biz ikinci bir kanun teklifiyle aynı maddeleri getirdik? O gün de imzacı arkadaşımız burada, Adem Hocamız burada, çok sevdiğim, değer verdiğim bir mevkidaşım çünkü zirai donda da beraber oldum kendisiyle ama o da bir şey yapamadı. Şimdi görünen tabloda şu var: Muallak bir yapı var. Bu yapıyı nasıl ortadan kaldıracacağız, bu fluluğu nasıl ortadan kaldıracaksınız? Bir sis perdesi var. Burada Komisyon Başkanı olarak sizin bilginiz vardır diye düşünüyorum, bu konuda bizleri de aydınlatırsanız çok mutlu oluruz. Ama dediğim gibi diğer konuyu da 5216, barajlarla ilgili, büyükşehirlerle ilgili cevabı da sizlerden takip etmenizi talep ediyorum, bekliyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN VAHİT KİRİŞÇİ - Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, biz yasamayız, sözünü ettiğiniz yönetmelik ve diğer hususlar yürütmenin kendi sorumluluk alanında. Dolayısıyla, yürütmeye ilgili, siz milletvekilisiniz, bunlara ilişkin ilgili bakan arkadaşımıza soru önergesi verip bunun cevabını alabilirsiniz.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Verirse.

BAŞKAN VAHİT KİRİŞÇİ - Dolayısıyla, bizim Komisyon olarak, Komisyon Başkanı olarak burada bize bunları, bu bilgileri "Sağlayacağız." diyen arkadaşlarımıza tekrar uzman arkadaşlarımız iletcekler. Dolayısıyla, konu bununla sınırlıdır. Biz, tekrar ifade ediyorum, Komisyonumuzu kendi görev alanı içerisinde daha etkin kılacak, sadece yasa yapan değil, aynı zamanda bu yasaların sahadaki karşılığını, uygulamalarını, bunları görmek adına -konuşmamda da belirttiğim şekilde- inşallah, bu bizim için bir ilk ve bundan sonra da devam eder. Efendim, geçmişte de 2002-2011 yılları arasında da yine Tarım, Orman ve Köy İşleri Komisyonu Başkanı olarak görev yaptığımızda da o zaman da bu tür bilgilendirme toplantılarını hep yaptık, ilgili kurumların başındaki arkadaşları, ilgili bakan arkadaşımızın da onayı çerçevesinde davet ettik ve o bilgilendirme toplantılarını yaptık. İnşallah, bundan sonra da yapılır.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Başkanım, sizin şahsınızı ilgilendiren çok kısa bir soru sormak istiyorum.

BAŞKAN VAHİT KİRİŞÇİ - Buyurun.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Şimdi, o kanun 8 Ekim 2020'de çıktıktan sonra, o zaman Bekir Pakdermirlî Bakandı, daha sonraki süreçte sizin de bir Bakanlık süreciniz vardı. Bu neden acaba bu kadar bekledi, bir Bakan olarak neden böyle bir yönetmelik bekletilmiştir; ben merak ediyorum yani sizin düşünceniz nedir?

BAŞKAN VAHİT KİRİŞÇİ - Arkadaşlar, şöyle: Yani bir bakan bir ülkenin yasamayla, yürütmeye veyahut da ne bileyim, yargıyla ilgili, hangi alanda konuşuyorsak... Siz bana bir yürütme üyesi olarak "O dönemde bütün bu sorunları niye çözmediniz?" diye sorarsanız, ben yetiştirdiğim, yapabildiğim konular konusunda bu konulara hep çözümler ürettik. Yine, bu Meclis, Gazi Meclis

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 3

çıkardı, 23 Mart 2023, tarım adına, orman adına çok önemli bir kanun yasalaştı, 5 Nisanda da resmî gazetede yayımlandı. Dolayısıyla, buna benzer konularda attığımız adımları bütün üreticilerimiz, kırsalda yaşayan insanlarımız, hemşehrilerimiz, kardeşlerimiz herkes biliyor. İnşallah, daha iyisini her göreve gelen kardeşimiz yapsın ve yapma çabası içerisinde olsun. Bunu yaptıklarını da çok şükür görüyoruz.

Ahmet Bey, buyurun.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MÜŞAVİRİ AHMET YAVUZ KARACA - Sayın Bakanım, kıymetli milletvekillerimiz; ismim Ahmet Yavuz Karaca. 1997 İstanbul Üniversitesi Veteriner Fakültesi mezunuyum. Hem özel sektörde hem de Bakanlığımızın çeşitli birimlerinde, Tarım ve Orman Bakanlığı birimlerinde çalıştım. En son yaklaşık sekiz yıl İstanbul İl Tarım ve Orman Müdürlüğü görevini yürüttüm. 15 Mart 2025 itibarıyla da İçişleri Bakanlığımızda sahipsiz sokak hayvanlarının rehabilitasyonu ve doğal yaşam alanlarına alınmasıyla ilgili olarak Bakan Danışmanı olarak görev yapmaktayım.

Sayın Bakanım, sayın milletvekillerimiz; ben kısaca "Bu noktaya nasıl geldik?"le başlamak istiyorum. Ülkemizde biliyorsunuz uzun süredir, 2004'ten itibaren Hayvanları Koruma Kanunu'nda yapılan değişikliklerle, akabinde de 2014'teki değişiklikten sonra da yakala-kısırlaştır-yerine bırak modeli uygulanıyordu fakat bu modelin uygun olmadığı ve bu modelle ilgili olarak hayvanların sayısının arttığı; insan sağlığı, çevre sağlığı, hayvan sağlığı ve hayvan refahıyla ilgili olarak ciddi problemler yarattığı açık bir şekilde ortaya çıktı. Eğer siz ilk yılda popülasyonun yüzde 70'ini kısırlaştırırsanız bu model başarıya ulaşır, kısırlaştırmadığınız takdirde bu model başarıya ulaşmaz; ülkemizde de bunu gördük. Beş yıllık ortalama 260 bin kısırlaştırma rakamına rağmen bir yol alınmadı, hayvan popülasyonu kontrol altına alınmadı ve bunun üzerine de kanun koyucu, Gazi Meclisimiz, sizlerle kısırlaştır-rehabilite et...

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Öldür.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MÜŞAVİRİ AHMET YAVUZ KARACA - ...yerinde muhafaza et modeline geçildi. Gelişmiş ülkelerdeki uygulamalar da bu yönde. Hem 5199 sayılı Kanun'da...

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Hangi ülkelerde? İsimleri sayabilir misiniz?

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MÜŞAVİRİ AHMET YAVUZ KARACA - Avrupa'nın bütün gelişmiş ülkelerinde...

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Hangi ülkeler? İsimleri tek tek alabilir miyim?

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MÜŞAVİRİ AHMET YAVUZ KARACA - Sunumumu bitirip soruları alırsam daha iyi olacak. İlerleyen slaytlarda bazı şeyleri de görebilirsiniz Sayın Vekilim.

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Ve ne kadar başarılı olmuşlar?

BAŞKAN VAHİT KİRİŞÇİ - Hatibi dinleyelim arkadaşlar.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MÜŞAVİRİ AHMET YAVUZ KARACA - 5199 sayılı Kanun'un yeni uygulamaları, bizim taraf olduğumuz Avrupa Hayvan Hakları Sözleşmesi'nde de ilgili hükümler var.

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Hükümleri açıklayabilir misiniz ve bizim imza attığımız...

BAŞKAN VAHİT KİRİŞÇİ - Sayın Vekilim...

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Ama soru soruyorum.

BAŞKAN VAHİT KİRİŞÇİ - Sayın Vekilim ama lütfen, bakın, arkadaşımızın sunumu uzun sürmeyecek, on beş dakikayı, yirmi dakikayı geçmeyecek. Ondan sonra sizlerin sorularını alacağız. Biz dedik ki: "Sunumu dar tut, sorularla konu açılın." Dolayısıyla, bekleyelim, sorularınızı alalım; topluca o sorulara arkadaşımız da cevap versin.

Buyurun Ahmet Bey.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MÜŞAVİRİ AHMET YAVUZ KARACA - Dünyada köpek popülasyonunun, sahipsiz sokak hayvanlarının popülasyonunun kontrolü 3 yöntemle yapılır: İtlaf, uzun süreli barındırma, kısırlaştırma. Siz bu modellerden hangisini tek başına uygularsanız hiçbir başarı elde edemezsiniz. Romanya direkt itlafla başladı, itlafla devam etti ama popülasyonu kontrol altına alamadı. Türkiye olarak biz ve Hindistan kısırlaştır-yerinde bırak modelini uyguladık; yine başarılı olmadık. Bunun da sebebi, birkaç çift köpek dışarıda kaldığında üreme hızı -eğer hiçbir şekilde yavrular ölmezse- altı yılın sonunda 66 bin olur. Trafik kazası, hastalıklar falan ne dersiniz deyin, bu rakamı 10 binin altına düşüremezsiniz. Şu anda Hindistan bu yöntemi uygulamaya devam ediyor ve 60 milyon sokak köpeği var. Dünyadaki kuduz vakalarından 3 tane vakanın 1 tanesi de bu ülkede görülmekte. O yüzden kanun hem sahada uygulaması bakımından hem de vicdani hem de evrensel değerlere uygun bir şekilde üç modelin de üç yöntemin de mix olması, uygun bir şekilde çıktığını gösteriyor bize.

İnsan sağlığı, çevre sağlığı, hayvan sağlığı ve hayvan refahıyla ilgili olarak ciddi problemler ve de ekosistemin dengesinin bozulduğunu belirttik. Köpeklerden insanlara ve diğer canlılara bulaşan yaklaşık olarak 300 çeşit zoonos hastalık var. Bunların başlıca birkaç tanesine değineceğim ben sadece. Kuduz ve kist hidatik. Kuduz, Türkiye'de 2014teki kuduzla temas sayısı 197.125; 2024'te bu rakam 500 binlere gelmiş. Bir kişi için 3 doz minimum aşı yapılıyor. 1 doz aşının bedeli 10 dolar.

Yine Türkiye, maalesef ki maalesef, dünyada kuduz riskli, yüksek riskli ülkeler listesinde. Yüksek riskli diyorum, dikkatinizi çekerim. Almanya'dan, Hollanda'dan veyahut da dünyanın herhangi bir yerinden bir turist kalkıp geldiğinde kuduzla riskli ülkeye gittiğini kabul ve taahhüt ederek geliyor. Biz bunu İstanbul'da yaşadık. 2007 ya da 2008'di, Topkapı Sarayı'nın önünde bir turisti bir köpek ısırıldı ve kuduz çıktı. İstanbul'da 1999 yılında 131 noktada kuduz vardı; şu anda kuduz vakası yok hayvanlarda, yaklaşık bir on yıldır ama bu, Tarım Bakanlığının ve belediyelerin ortak aşılama programları ve çalışmasıyla mümkün oldu. Fakat şu anda

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 4

Türkiye'de birçok noktada kuduz var, Şanlıurfa'da var, Diyarbakır'da var, hatta ve hatta altı ay önce 17 yaşındaki bir genç kuduzdan öldü Diyarbakır'da. Hepimizin çocukları var, biraz empati yaparsak bunun ne demek olduğunu anlarız.

Yine, bu hastalığın eradikasyonu için Tarım Bakanlığı yaklaşık olarak 3,5 milyar harcıyor, oral aşılama... Çünkü yaban hayata sığırdı. Yaban hayata sığıramasında da sokak köpeklerinin rolü çok büyük.

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Vay anasına ya!

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MÜŞAVİRİ AHMET YAVUZ KARACA - Yine, diğer hayvan türlerine bulaşan hastalıklar; kuduz hastalığının çiftlik hayvanlarında birçok noktada, Doğu ve Güneydoğu Anadolu da dâhil olmak üzere çiftlik hayvanlarında da kuduz hastalığı tespit ediliyor. Bunun da sebepleri yine sahihsiz sokak hayvanlarının saldırısı.

Kist hidatik dediğimiz bir bomba var. Daha birkaç gün önce, iki gün önce TRT haberde, izlediniz mi bilmiyorum...

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - İzlemiyoruz o kanalı.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MÜŞAVİRİ AHMET YAVUZ KARACA - ...bir vatandaş kist hidatik hastalığıyla ilgili olarak 8 ameliyat olmuş, çocukluğunda almış olduğu hastalıktan dolayı. Kist hidatik vakaları 2014 yılında 449'dan 2024 yılında 5.940'a, 6 binlere geldi; bu tespit edilen. Yani hazırunun içerisinde birçok kişide de bu hastalığın olduğuna ben eminim veteriner hekim olarak. Bu hastalığın bulaşmasında köpekler ara konakçıdır ve olmazsa olmazdır. Köpek hastalığı alır, çiftlik hayvanlarının bulaşık olan sakatatlardan yer veyahut da bir şekilde hastalığı alır, dışkıyla beraber bir marul bahçesine veyahut da bir yeşillik bahçesine girip pislediğinde ya da mahallenizde hani kocaman bir tarihi geçmiş tavuğu getirip apartmanınızın önüne döküp köpek besleniyor ya orada yedikten sonra bu hastalığı alabilirsiniz. Hayati organlara tutunduğunda yıllarca sessiz kalır, hayati organlara tutunup patladığında kist anafilaktik şoktan ölürsünüz ve bu vaka sayısı da çok ciddi miktarda artıyor.

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Bence dışkılayan bütün hayvanları öldürelim!

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MÜŞAVİRİ AHMET YAVUZ KARACA - Yine zincir etkilerden bir tanesi de çevre kirliliği ve ekosistemin bozulması. Artan gıdaları kargalar yiyor, fareler yiyor ve fare popülasyonunda, kemirgen popülasyonunda, karga popülasyonunda, martı popülasyonunda da çok ciddi artışlarla karşı karşıyayız.

Bakin, şu anda birkaç resim göstereceğim. Bu resimlerde görülen bu hayvanların sokakta sahihsiz olarak kaldıkları yerler, farelerin içerisinde, çöplüklerde. Bu şekilde birkaç resim ben size sundum. Yine, dikkat ederseniz, şu resim Esenyurt'ta çekilmiş bir resim; "mamalık ve suluk" diyor, belediye mamalık kısmı yapmış, yaklaşık 6-7 tane kocaman fare oradan yiyor.

Yine, sahihsiz sokak hayvanlarıyla ilgili olarak şunu söyleyelim: Orman beslenmesi ve otoparkların kenarlarındaki beslemelerden kaynaklı olarak domuz sayısında ve yırtıcı sayısında ciddi artışlar var çünkü kalan gıdaları, domuzlar başta olmak üzere diğer hayvanlar yiyorlar. Yırtıcılar da yani domuzun nüfusunu, domuz popülasyonunu kim kontrol altına alacak? Yırtıcılar. Yavrularını kapacak bir şekilde aç kaldığında.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Kanun da çıktı vurulacak bundan sonra.

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Vurulacak.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MÜŞAVİRİ AHMET YAVUZ KARACA - Bu hayvanların nüfusları ciddi miktarda artıyor çünkü popülasyonlarını baskılayacak hiçbir şey kalmadı. Ardından bu hayvanlar şehirlere doğru, gıdayı bulduğu yere doğru hareket ediyorlar.

Yani, bu hayvanlar, sokak hayvanları, sahihsiz sokak hayvanları sokaklarda veyahut da ormanlık alanlarda doğaları gereği bir araya geldiklerinde içlerinden bir tanesini alfa köpek olarak belirlerler ve o bölgeyi korumaya alırlar. O bölgeye giren insan, hayvan ne varsa buna -içgüdüleri budur, doğaları budur- saldırırlar, agresifleşirler. Yine, kontrolsüz beslemeden kaynaklı olarak, siz onun yanından geçerken eğer önünde maması varsa, bir şeyler yiyorsa maalesef o hayvan o yemeğini kıskanır ve agresifleşip size saldırabilir.

Bu çerçevede, vatandaşlardan gelen şikâyetler o kadar yoğundu geçmişte. "Sabah namazına, yatsı namazına gidemiyoruz." diyor amca. Çocuk "Okula yürüyerek gidemiyorum." diyor. Aileler çocuk parklarında oynayamıyorlar, oynamaları da ciddi riskli; kist hidatikten tut bir sürü hastalığa yakalanabilirler. Gece sokağa çıkmakta tedirgin oluyorlardı yani bisiklete binenler, motora binenler, bunlara da zaten ciddi...

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Biz de basılı sunumdan alabilir miyiz?

BAŞKAN VAHİT KİRİŞÇİ - Tamam, arkadaşlar getirin.

Ahmet Bey, devam edin.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MÜŞAVİRİ AHMET YAVUZ KARACA - Bu çerçevede, 15 Mart 2025 itibarıyla, İçişleri Bakanlığımız bir güvenlik meselesi olduğundan dolayı belediyelere, valiliklere ve özel idarelere mülkiye müfettişleri kanalıyla denetimlerini yaptılar. Biz bu hareketle... 15 Mart 2025'ten itibaren sahihsiz sokak hayvanlarının barınacağı doğal yaşam alanları ve bakım evleri yapımlarıyla ilgili olarak il özel idaresiyle yönetilen illerde yapı çok parçalıydı. Özel idarenin görevi var, ilçe belediyesinin var, il belediyesinin var, bunu yönetmek de zor olacağı için buralarda, 51 ilimizde sahihsiz hayvanlarla ilgili birlikler kurdurduk ya da mevcut bir birlik varsa onun tüzüğünü değiştirerek bunun üzerinden hızlı bir şekilde aksiyon alıp üç ay içerisinde bitirdik gördüğünüz gibi. Burada deprem bölgesinde kullanımını tamamlamış konteynerleri kullanarak yaptık. Bununla ilgili görsellerimiz de var, videomuz da var, izleteceğim.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 5

Bakım evi ve doğal yaşam alanlarında, ön kabul ve kayıt, muayene odamız, ameliyat, bir bakım evinde ne bulunması gerekiyorsa mevzuata göre tamamı var. Bakım evine ilk gelen hayvanlara ne işlem yapıyoruz? Bu hayvanların bir kısmını -biraz önce dedik ya iki yüz altmış bin yıllık kısırlaştırmamız var, daha geçmişte- eğer geçmişte alınıp kısırlaştırıldıysa bakımları, tedavi gerekiyorsa tedavileri yapıp ön rehabilitasyonla bir sosyalleşmenin ardından büyüklüklerine, cinsiyetlerine göre de doğal yaşam alanlarına alıyoruz; eğer ilk defa gelmişlerse kısırlaştırıldıktan sonra, gerekli müdahaleler yapıldıktan sonra alıyoruz.

Şimdi şu var: Bazı yerlerde duyuyoruz "Kısırlaştırma durduruldu." diye. Öyle bir şey olabilir mi? Kısırlaştırma son gaz devam ediyor. Kısırlaştırmada gelen hayvanı hemen ikinci gün kısırlaştıramazsınız, masada kalır. Kısırlaştırma için önce hayvanı paraziter yönden bir tedavi etmeniz lazım, aşılama için de bir müddet tedavi etmeniz lazım. İstedığınız kadar aşılavin, eğer paraziter yönden... Ki bu hayvanlar paraziter yönden invazyona, müdahaleye açık hayvanlar; gerekli seviyede antikor seviyesine çıkamazsınız.

Akabinde 81 ilde 11 milyon 668 bin 267 metrekairelik alanda bakımevi ve doğal yaşam alanları bitirildi, hazır. 4 milyon metrekairelik alanda yapım inşaat aşaması var, 9 milyon 157 bin metrekairelik alanda da proje var. 5199 sayılı Kanun ve yönetmelikte küçük hayvanlar için 8, büyük hayvanlar için 10 metrekairelik yer önerilse de şu an mevcut alanlarımızın ortalamasına baktığımızda bu alanlar 20, 30 ve hatta bazı illerimizde 50'ye kadar çıkmakta.

Burada bir videomuz var ama... Mesela, Kilis'te ilk konteynerlerle yaptığımız bir alan...

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Zaten hep Kilis ve Batman, olay bundan ibaret.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MÜŞAVİRİ AHMET YAVUZ KARACA - Daha var, birkaç tane daha var; Burdur var.

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Batman da var, biliyorum.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MÜŞAVİRİ AHMET YAVUZ KARACA - Batman da var, Batman'ı koymadık buraya. Kahramanmaraş var, birazdan izleteceğiz.

Burası Orman Bölge Müdürlüğünden tahsis edilen bir alan.

(Video gösterimine başlandı)

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MÜŞAVİRİ AHMET YAVUZ KARACA - Şu anda 81 ilde yapıldı, olmayan ilimiz yok.

(Video gösterimine devam edildi)

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MÜŞAVİRİ AHMET YAVUZ KARACA - Burası tamamen depremden kalan, depremden kullanılan, konteynerlerle yapılan bir alan.

(Video gösterimine devam edildi)

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MÜŞAVİRİ AHMET YAVUZ KARACA - Yine, şunu da belirteyim, ileride belirteceğiz: Bu hayvanların beslenmesinde gıda atıklarına... Sıfır Atık Projesi'ne de destek olmak anlamında her ile atıklardan mama yapma makinaları alındı, bu yönde de zaten Tarım ve Orman Bakanlığının desteği var. Şu anda Türkiye genelinde günlük 30 ton mama yapılıp hayvanlara veriliyor, direkt verilen gıda atıklarının haricinde bunlar.

(Video gösterimine devam edildi)

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MÜŞAVİRİ AHMET YAVUZ KARACA - Dediğim gibi, bu bakımevlerinde ve doğal yaşam alanlarında hayvanlar bütün ihtiyaçları karşılanacak şekilde bölmelere ayrılarak dişi ve erkek ayrı, büyüklüklerine göre ayrı alanlarda muhafaza ediliyorlar.

(Video gösterimine devam edildi)

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MÜŞAVİRİ AHMET YAVUZ KARACA - Bu da Kahramanmaraş'ta yeni tamamlanan bir doğal yaşam alanımız; Kahramanmaraş Kapıçam bölgesinde yapılmış, yeni devreye aldığımız bir doğal yaşam alanı.

(Video gösterimine devam edildi)

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MÜŞAVİRİ AHMET YAVUZ KARACA - Burası Balıkesir, bura da yine deprem bölgesinden konteynerlerimizin kullanıldığı bir yer.

(Video gösterimine devam edildi)

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Başkanım, bunları biliyoruz, konuya geçelim ya. Türkiye'deki bütün barınakları gezdim, biliyorum.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Nimet Hanım hepsini gezmiş, siz devam edin.

MEHMET BAYKAN (Konya) - Biz de görelim.

LÜTFİ BAYRAKTAR (Sakarya) - Bizim oraya gelmedi, görmedim ben.

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Görmüşsündür, her yere...

LÜTFİ BAYRAKTAR (Sakarya) - Sakarya'ya gelmedin, biliyorum ben, gelmedin.

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Eminim bilmiyorsunuzdur.

LÜTFİ BAYRAKTAR (Sakarya) - Gelmedin, ben biliyorum.

(Video gösterimine devam edildi)

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MÜŞAVİRİ AHMET YAVUZ KARACA - Burası da Burdur yine, Burdur'da yapmış olduğumuz bir doğal yaşam alanı. Biraz hızlı geçeceğim. Bura da yine sadece ve sadece konteynerlerle yapıldı, il özel idaresi tarafından.

(Video gösterimine devam edildi)

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 6

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MÜŞAVİRİ AHMET YAVUZ KARACA - İstanbul'dan bir doğal yaşam alanı fotoğrafı. Burası Antalya ormandan alınıp yapılan. Sakarya...

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Ne güzel yerler gösteriyorsunuz, insanın tatile gidesi geliyor! Yani ruhum gerçekten daraldı.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MÜŞAVİRİ AHMET YAVUZ KARACA - Yine, sıfır atık kampanyasından mama üretimiyle ilgili, özellikle yurtlardan, öğrenci yurtlarından, cezaevlerinden, hastanelerden birçok noktadan aldığımız 60 ton atıktan 30 ton civarında mama üreterek hayvanlarımızı besliyoruz.

Yine yapılan desteklemelerden bahsetmek istiyorum. Alan tahsisleri yapıldı.

(Uğultular)

BAŞKAN VAHİT KİRİŞÇİ - Arkadaşlar, hatibi dinleyelim lütfen.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MÜŞAVİRİ AHMET YAVUZ KARACA - Mama üretim üniteleriyle ilgili olarak birliklere yüzde 75, belediyelere yüzde 50 destek sağlandı.

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Gerçekten, hangi belediyelere?

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MÜŞAVİRİ AHMET YAVUZ KARACA - Sahipsiz sokak hayvanlarıyla ilgili olarak kısırlaştırma için hayvan başı bin TL ödenmekte.

Yine, yapımla ilgili olarak birliklere yüzde 50, belediyelere yüzde 20 destek sağlanmakta. AFAD tarafından da bölgedeki, deprem bölgesindeki konteynerlerden faydalanıyoruz, yaklaşık 5 bin civarında konteyner bu işle ilgili kullanıldı.

Büyükşehir ve ilçe belediyeleriyle ilgili olarak birkaç sorundan da bahsetmek istiyorum: Yetki karmaşasından dolayı burada sıkıntılar yaşandığı oldu çünkü aynı yerden hem büyükşehir hem ilçe sorumlu fakat görev tanımları kanunla belirtilmediği için... Bazı illerimizde, Kahramanmaraş'ta bir birlik kuruldu, Gaziantep'te başka bir model. Her il, kendi coğrafi yapısı ve kendi durumuna göre planlanarak görev dağılımını yaptı.

Kalıcı yapı istemiyoruz. Kalıcı yapı istemememizin sebebi beş yıl sonra bu sorun...

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Öldürüp bitirdiğiniz için.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MÜŞAVİRİ AHMET YAVUZ KARACA - ...ülke gündeminden çıkacağı için kalıcı yapılarla oralara çok büyük paralar harcamanın ekonomik olmadığı fikrindeyiz.

51 ilimizde toplamıyla ilgili olarak hedef sayıya, Doğa Koruma ve Millî Parklardan aldığımız hedef sayıya ulaşılmış fakat toplamalar ve ihbarlara dayalı olarak toplamalar devam etmekte. Geçmişte 20-25 bin olan haftalık toplama rakamları, şu anda 2-3 bine kadar düştü, daha da... Bitmek üzere zaten, son ihbarları değerlendiriyoruz.

Büyükşehirlerle ilgili olarak biraz daha geç başladık çünkü Bakanlık olarak ilk önce küçük şehirlerde, özel idare olan illerde başladık, arkasından da büyükşehirlerle ilgili çalışmalar başladı. Burada da 9 ilimizde toplama işleminde sona gelindi, ihbarlar değerlendiriliyor, 9 ilimizde yüzde 60'ın üzerine çıkıldı. Yaklaşık 10-11 ilimizde de büyük bir ihtimalle tahminimizce eylül ayı itibarıyla sahipsiz sokak hayvanlarında hedef sayıya ulaşılacak ve sürdürülebilirlikle ilgili çalışmalarımıza da devam edeceğiz. Genel tabloya baktığımızda, ülke genelindeki sahipsiz sokak hayvanlarının yüzde 78'i toplandı ve dediğim gibi, toplanmasaydı... Hedeflenen bu sistemle, kurulan bu sistemle insancıl, toplumun tüm kesimlerini memnun edecek, evrensel değerlere uygun, insan, çevre ve hayvan sağlığını gözeten bir anlayışla sahipsiz hayvanları da sokaktan kurtaracağız çünkü az önce gösterdiğim alanlarda kalıyor bu hayvanlar, karşından gelen insan kendine saldıracak mı, dövecek mi, sevecek mi, bilmiyor. Eğer siz, biz korkarsak hayvandan adrenalin salgıyorsunuz ve bunu hisseder hayvan, en böyle beklemediğiniz köpek dahi saldırabilir, sebebi de şu: Çünkü "Ey insanoğlu, siz beni hep hırpalıyordunuz, bak, ben de benden korkanı buldum." diye saldırma riskiyle karşı karşıyadır. Sadece saldırı değil, çok ciddi bir şekilde bizim gösterdiğimiz yerlerle bu hayvanların kaldığı yerler arasında dağlar kadar fark olduğunu çok net bir şekilde görüyoruz.

Ben hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN VAHİT KİRİŞÇİ - Ahmet Bey, teşekkür ediyorum.

Şimdi, arkadaşlar, soruları topluca alalım, Ahmet Bey, siz not edin, sıraya göre söz vereceğim.

Buyurun.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Başkanım, ben yine başa döneceğim, siz de bana şehri toplu gezdirdiniz, sizlere sormuştum ben bazı sorular, onların da cevabını alamadım. Demiştim ki: Komisyonunda, işte, burada görüştüğümüz o kanun teklifinde hobi bahçeleriyle ilgili sizin görüşünüz ne? Genel kurula ne zaman inecek? AK PARTİ Grup Başkanının söylemleri var, duyuyoruz bazı şeyler.

BAŞKAN VAHİT KİRİŞÇİ - Geçenki torba kanundan mı bahsetiyorsun?

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Evet, Cumhurbaşkanının söylemleri var, tekrar istişare edilecek. Adem Bey burada. Bir değişiklik var mı, yapılıyor mu? Yani bununla ilgili sizden duymak istiyorum. Ne zaman Genel Kurula inecek bu kanun teklifi? İnecek mi, yoksa kadük mü kalacak?

BAŞKAN VAHİT KİRİŞÇİ - Dün gece iki buçukta gittik, aileyle ilgili kanun teklifi... Bu gece bizi kaçta göndereceğinizi bilmediğimiz için bir şey söyleyemiyoruz açıkçası. Adem Bey...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Bu şekilde ilgili çalışma var mı Adem Bey? Düzenleme tekrar...

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 7

BAŞKAN VAHİT KİRİŞÇİ - Aslında soru bununla alakalı olmalı ama olsun, Komisyon toplantımız...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - İsterseniz bitireyim, birkaç ekleme yapayım.

Şimdi, Grup Başkan Vekilinin söylemleri var. Sözde bu hobi bahçecileri olan mal sahiplerinden kira alınması gibi, "Aylık kira alınacakmış." söylemleri duyulmaya başladı. Burada etkin olan sizsiniz, siz yazdınız kanun teklifini. Bir değişiklik düşünüyor mu? Çünkü Cumhurbaşkanına arz edilmiş, Cumhurbaşkanının da bir çalışma yapılması, tekrar düzenlenmesi konusunda bir talimat verdiği yansıdı. Onun dışında, gelinen noktada dediğim gibi bir değişiklik var mı, yok mu, bir de ne zaman Genel Kurula gelecek, bir bilginiz var mı?

BAŞKAN VAHİT KİRİŞÇİ - Buyurun.

ADEM KORKMAZ (Burdur) - Şu an Mecliste sırada yani yakın zamanda Genel Kurula inecek çünkü sadece hobi bahçeleri ilgili düzenlemeler yok, çok sayıda Devlet Su İşleri dâhil de farklı konuları düzenleyen, Şeker Kanunu'na kadar çok sayıda meseleyi ilgilendiren meseleler var. Hobi bahçeleriyle ilgili düzenleme, bizim kanunda getirdiğimiz düzenleme şu anda daha önceki yasayla düzenlenmiş olan, bunun gereği olan yönetmeliği doğrudan ilgilendiren bir husus yok. O yönetmelik bunun uygulamasına ilişkin bir şeydi. Biz sadece iki yeni kısıtlama getiriyoruz hobi bahçeleriyle ilgili: Biri, tarımsal amaçlı olmayan kooperatiflerin tarımsal amaçlı arazi edinimini yasaklıyoruz çünkü bu yollardan bir tanesi oldu, tamamen kapatılıyor yani önemli bir konu bu. İkincisi de hobi bahçelerine yasa dışı yapılmış olan bu yapılara yani yapı, yönetmelik ve mevzuatına uygun yapılan yapılara elektrik ve su bağlanması konusunda ilgili kurumlara cezai müeyyideyi getiriyor, bir cezai müeyyide düzenlemesi var. Yani bizim Meclise inecek olan yasayla ilgili, şu anki tartışılan konuyla ilgili bir konu söz konusu değil.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Yapılanlarla ilgili ne olacak o zaman? O zaman da söyledim ben size, 2020'de çıkan bir kanun var. O günden bugüne kadar uyunmuş, yatılmış üzerinde. Şimdi bizim Komisyondan sonra bu şey geldi. Şimdi, bu insanların bir mağduriyeti olacak mı, olmayacak mı yani ne olacak, ne göre kriter koyacaksınız?

ADEM KORKMAZ (Burdur) - Bu konu şu anda tabii gündemde tartışılıyor, bütün Türkiye'de tartışılıyor. Hükümetimizin bu konuda ne yapacağı konusunda sanırım çalışması var diye biliyorum ama somut ortaya çıkmış bir şey değil.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Ama şöyle bir şey var Sayın Başkan: Siz getirdiniz bu kanunu, birinci imzacı sizsiniz, o gün de sorduk, sizin bir çalışmanız yok mu?

ADEM KORKMAZ (Burdur) - İlhami Bey, tekrar edeyim: Şu anki bizim çıkardığımız ve gündeme gelen yasa ile mevcut yönetmelikle ilgili bağlı, doğrudan organik bir mesele yok, ikisi birbirinden farklı.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Aslında var.

ADEM KORKMAZ (Burdur) - Yasaya aykırı olarak yapılmış olan yapıların yıkımını düzenleyen ya da bu konudaki düzenlemeyi ilgilendiriyor, bizimki ise yeniden yapılması konusunda ilave yasada ortaya çıkan, uygulamalarda ortaya çıkan sıkıntılarını giderici...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - O zaman ben şunu mu anlıyorum sizin söyleminizden: Bizim bu Komisyonda konuşulan, Genel Kurula inecek olan Kanun teklifi ne zaman Resmi Gazete yayınlanırsa ondan sonrakileri, geriye dönük olanlarla ilgili bir şey yok ortada. O mu çıkıyor ortaya?

ADEM KORKMAZ (Burdur) - Daha önce çıkmış yasanın... Zaten uygulamayı devam eden bir yasa bu, devam ediyor, yönetmelikle de boşlukları giderildi.

MEHMET BAYKAN (Konya) - Yasayı çok iyi uygulayan belediyeler var, örnekleri var.

ADEM KORKMAZ (Burdur) - Sizin neyi söylemek istediğinizin de farkındayım, acaba geçmişe yönelik bir fiili af durumu var mı gibi bir şey...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - İmar affı var mı veya bir şey yapacak mısınız?

ADEM KORKMAZ (Burdur) - Yok, bizim yasada böyle bir şey, beraber Komisyonda da tartıştık.

BAŞKAN VAHİT KİRİŞÇİ - Sayın Korkmaz, teşekkür ediyoruz.

Şimdi, arkadaşlar, önce Komisyon üyelerimize söz vereceğim, ondan sonra da Komisyonumuza teşekkür eden milletvekili arkadaşlarımıza.

Sayın Gürer, buyurun.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Sunumunuzda sokak hayvanları varlığında hedeflenen amacın gerçekleştiğini ifade etmeniz bunların kapalı alanlara alınmasıyla mı ilgili yoksa yok edilmelerine yönelik veriler üzerinden bir değerlendirme mi? Çünkü son bölümde söylediğiniz ifadede bu sokak hayvanlarıyla ilgili hedeflenene erişildiğini belirtiyorsunuz. Şimdi, biz bunun alanlarda farklı farklı örneklerini de gördük; rastgele toplanan, aç bırakılan, açık bırakılan, hatta orman alanlarına terk edilen ve bunlarla ilgili şikâyet üzerine işlemi yapılan hayvan varlıklarına da tanık oluyoruz. Bu bağlamda, bunlarla ilgili farklı bir gelişme, örnekleme ya da hayvanların da bir canlı olduğunu düşünülerek doğanın dengesiyle ilgili de bir bakış açısı yaratma yönünde bir çabanız, çalışmaz oluşt mu? Örneğin, geçenlerde çıkan kanun teklifi Meclise gitti, kanunlaşacak; orada köpeklerden, kedilerden sonra bu kez domuzların, tilkinin, hatta kirpinin de vurulacağını ilgili Bakanlığın yetkilisi arkadaşımız açıkladı. Öldürerek doğanın dengesini bozduğunuzda farklı hayvan varlıklarının da daha zararlı biçiminde geliştikleri bir süreçte var. Bunu nasıl değerlendiriyorsunuz siz bir veteriner olarak? Söylediklerinize örnekleme olsun diye söylüyorum, hayvanlarda geçen yıl şap hastalığı ortaya çıktı, şartlı kesime gitti. Brusella dediğimiz insana bulaşan bir hastalık var, yine şarbon da insanları üç ayda öldürüyor. Öyle olunca biz hayvanların

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 8

hepsini öldürelim, kurtulalım mantığı mı geliyor? Onun için, bu tür olgularda bir değerlendirme yaparken dünyada yaşayan her canlısının da yaşam hakkının bence korunacağı bir yöntemi geliştirmek lazım, kolaycı yaklaşım öldürmek. Sizin tanımlamanızda bu popülasyonun daralması kısırlaştırmayla mı, bakımevlerine alınmayla mı yoksa ölmeye mi ilgili? Kanun çıktığından bu yana kaç köpek, kaç kedi yok oldu? Bununla ilgili bir saptamanız var mı?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN VAHİT KİRİŞÇİ - Ahmet Bey, bunları not alıyoruz.

Şimdi, diğer sorulara...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Ben bir toplantıya yetiyeceğim Başkanım.

BAŞKAN VAHİT KİRİŞÇİ - Arkadaşlar, şöyle: Bakın, bu bir bilgilendirme toplantısı. Takdir edersiniz ki zaten çok bir soru yok, bir beş on dakika daha bekleyelim inşallah.

Sayın Akın, buyurun.

İBRAHİM AKIN (İzmir) - Öncelikle sunum için teşekkürler.

Yalnız, baştan şunu söyleyeyim: Bu sunum aslına bakarsanız bir farklı görüşün çok net bir şekilde izahı anlamına geldi benim açımdan çünkü 2022 yılından bu yana aslında sizin daha önceki yasada ifade edilen yani "Yakala, aşılat ve bırak!" yönteminin uygulandığını varsayarak değerlendirme yapıyorsunuz, bu değerlendirme doğru değil bir kere. Şundan dolayı doğru değil: Biz, bu yasa, bu meseleyi 2022 yılından bu yana tartışırken aslında kısırlaştırma politikasının hiçbir yerde doğru dürüst yapılmadığını ve bunun sonucu olarak popülasyonun çok yüksek olduğunu, bu sonuçların, aslında uygulamadaki yapılmış olan hataların da bu hayvanlara biraz fatura edildiğini çok net bir şekilde -veteriner hekimlerimizin başkanı da geldi- uzun uzun konuştuk. Dolayısıyla, siz veteriner hekim olabilirsiniz ama veteriner hekimlerin toplam niyeti şuydu: Bize iki yıl müsaade edin, iki yıl sonra ciddi bir şekilde bu konuda bir niyet olarak, ortak olarak belediyeler, merkezî yönetimler yapılsın ve sonuç olarak bu sorun çözülecek. Yani hayvanları bu koşullarda... 5199 sayılı Yasa, aslına bakarsanız bütün herkese şu yetkiyi verdi, örnek vereceğim size: Siyasi görüşleri fark etmeksizin bu yasanın yarattığı baskı sonrası bütün belediyeler toplama işlemine girdiler, kuralısızca bir katliam yaptılar aslında, paraları olmadığı için hayvanları aslında bakarsanız resmen toprakların altına gömdüler, bunların fotoğrafları var. Örnek vereceğim size: Ankara Belediyesi, bu Belediyede yani Ankara Belediyesinde verilen rakamlar açısından bakıldığında 41 bin hayvan topladıklarını bunun bu süre içerisinde 17.900 civarının da doğal ölümle sonuçlandığını söylüyorlar. Bu rakam bile şunu gösteriyor: Bu iş yapılırken aslına bakarsanız bir katletme yöntemi gerçekleşmiş gözüküyor. Örneğin, Bakanlığın o görüşmeler sırasındaki ifadesi şuydu: 4 milyon hayvan var gözüküyor "sahipsiz hayvanlar" diye. Ama bu hayvanların yüzde 78'i sizin ifadenizle eğer toplandıysa bu rakamlara yani şu andaki barınaktaki rakamlara bakıyoruz, bu rakamlarla kıyasladığımızda neredeyse 3 milyona yakın hayvan telef edilmiş anlamına gelir bu duruma öyle bakıldığında.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MÜŞAVİRİ AHMET YAVUZ KARACA - Toplanan hayvan sayısı 1 milyon 200 bin çıkıyor.

İBRAHİM AKIN (İzmir) - Şunu söylemeye çalışıyorum: Evet, ben söyleyeyim...

BAŞKAN VAHİT KİRİŞÇİ - Ahmet Bey, cevap vermeyelim lütfen, sadece not alalım.

İBRAHİM AKIN (İzmir) - Uygulamaların pratiğinde sizle daha önce bakanlık yapmış olan, aynı zamanda şu anki Düzce Belediye Başkanı yalvardı size. Dedik ki: Bu yöntem uygulanmadı. Biz uyguladık, başarılıyız. Hayvan barınaklarını yaptık, doğal olarak da aslında biz tasvip etmememize rağmen bir tane hayvan barınağı yani insanlar için açık hapishane ne ise hayvanlar için de açık hapishanedir.

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Kapalı hapishane.

İBRAHİM AKIN (İzmir) - Dolayısıyla, buna ihtiyaç duymadan, popülasyonu önleyecek yöntemler yapılabilirdi. İnsanların sorumluluklarını yerine getirmemesinin sonuçlarını bugün biz aslında hayvanlara resmen fatura etmiş durumdayız. Bu pratik açısından bakıldığında, şu anda insanların gerçekten neredeyse milyonda bir kere yaşanmış olan olayları sanki çok genel yaşanmış gibi hayvanları katletme gerekçesi olarak üretmesi de doğru değil. İnsan sevgisi, yaşam sevgisi, hayvan sevgisi birliktedir. İnsanların bu konudaki hayvanlara yaklaşımlarının resmen bir düşmanlaştırma politikası hâline getirildiğini düşünüyoruz çünkü yetkililer kendi yetkilerini bir tarz buna kullandılar ve şu anda çok olumsuz bir tablo yaşandı. Bizim yaşadığımız, 5199 sayılı Yasa sonrası ortaya çıkan tablo, insanların, bizim Türkiye toplumunun değerlerini de allak bullak etti, kültürünü de allak bullak etti dolayısıyla başka bir dünya yaratma noktasına geldi. Mesela ben şahsen bu meseleyle uğraşan bir vekil olarak bana milyonlarca telefon geldi, binlerce insan yalvardı "Burada hayvan katlediliyor, yetişin." diye. Maalesef, biz bu kadar ağır saldırı altında bu meseleye yetişemedik ve birçok hayvanın da katledilmesine sebep olundu.

Özetle şunu söylemek istiyorum: Sizin yıllardır yaşanmamış pratiklerin sonuçlarını bugün hayvanlara fatura etmeniz ve sonuç olarak da başarılı olduğunuz gerçekliği aslında bir sonuç. Yani bu sonuç, aslında önümüzdeki günlerde de pratik olarak bakıldığında bunun devam edeceği gözüküyor sizin ifadenizle. Birçok yerde belediyeler açısından da olanaklar meselesi de hâlâ barınaklar yapılmadı, iller düzeyinde yapılmış olabilir ama ilçeler düzeyinde yapılmadı; 1.111 belediyemiz var dolayısıyla 81 ilde yapılabildiyse ancak yapılabildi dolayısıyla barınak yönteminin de uzun vadeli bakımdan çözüm olmadığını ifade etmek isterim.

Teşekkürler.

BAŞKAN VAHİT KİRİŞÇİ - Teşekkür ederim.

Evet, Sayın Özdemir, buyurun.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 9

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Merhaba arkadaşlar, merhaba Sayın Başkanım, beni dikkatle dinlemenizi rica ediyorum. Buradaki herkesin vicdan sahibi olduğundan eminim, Başkanımızın köpeği bile var, onu biliyorum; lütfen sözümü kesmeyin, size anlatmak istediğim şeyler... Allah'ın sadece insanları yaratmadığını, hayvanları da yarattığını, yaşam hakkını verdiğini unutmamanızı istiyorum. Kavga etmek için burada değilim, sadece size bilgi vereceğim çünkü ben kendimi bildiğimden beri bir hayvanseverim ve son nefesime kadar da bütün masumların hakkını savunmaya devam edeceğim. Ben vekil olurken seçim kampanyamda çocuk esirgeme kurumundaki çocuklarımızın, sokaktaki hayvanlarımızın ve yaşlılarımızın hakkını savunmak için gidiyorum dedim. Orada ne hukuktan ne ekonomiden bahsetmedim. O yüzden bu bana verilmiş bir görev, evet, ama hepimizin omzunda da ölen her canlının kanının, canının ahi var, bunu unutmamanızı dileyerek konuşmama başlıyorum.

Ahmet Bey'in sunumunu dinledik, sormak istiyorum: Biz de sokakta aç, sefil gezen, tacize, tecavüze, işkenceye uğrayan hayvanlar tabii ki istemedik. Tabii ki çocuklarımız çok kıymetli ama bu hayvanlar "Ben kısırlaştırılmak istemiyorum." mu dediler bu popülasyonunun artmasında yoksa herkes üzerine düşen görevi yapmadığı için mi bu popülasyon arttı? O yüzden yetkililer değil de neden köpekler cezalandırılıyor, ilk önce bunun cevabını almak istiyorum.

Köpekleri cezalandırıyoruz, kalıcı olmadığını nasıl böyle bir karar veriyorsunuz? Bir veteriner olarak size soruyorum: Sizin göreviniz hayvanları yaşatmak mı yoksa ölümüne neden olan bu barınakların açılmasına yardımcı olup yanlış ve eksik bilgi vermek mi? Ben şimdiye kadar kendi belediyelerimiz de dâhil olmak üzere hiçbir barınağın ya da yaşam alanının açılışına gitmedim çünkü suçlu onlar değildi. Siz de biliyorsunuz, birazdan hastalıklardan da bahsedeceğim, barınaklarda bu hayvanların hangi zoonoz hastalıkları birbirlerine bulaştırıp öldürdüklerini siz benden daha iyi biliyorsunuz çünkü insan ile hayvanın bağışıklık sistemi aynı değil, onu da çok iyi biliyorsunuz ama bunu nasıl savunduğunuzu, ettiğiniz yemini nasıl unuttuğunuzu da hatırlatmak istiyorum.

Uluslararası anlaşmalardan bahsettiniz. Biz hangi uluslararası anlaşmalara imza attık, içinde bulunduk? İçinde bulunduğumuz için de hangi hibeleri aşı olarak, maddi olarak, manevi olarak aldık, onları da bilmek istiyorum. "Bu dengeyi bozan kim?" diyorum.

Bir de ormana atılan hayvanlardan bahsettiniz ve kuduz mikrobundan bahsettiniz, çok haklı. Önümüzdeki yıl korkunç bir kuduz hastalığıyla karşılaşacağız -hepinizin çocuğu var- köpeklerden daha tehlikeli bir durum, neden diye anlatayım: Çiplenme dönemi çıktığı zaman çok kısa bir süre tutulduğundan yasaklı ırkların sahipleri gittiler, bunları ormanlara attılar. Bunlar sokak hayvanlarıyla çiftleştiler, "mix" bir ırk çıktı ortaya. Yemek bulamadıkları için, beslenme yapılmadığı için, aşılama yapılmadığı için bunlar vahşi ve özellikle -siz de veteriner olarak biliyorsunuzdur ki- kuduz hastalığı ormandan köpeklere geçer, köpekten ormana gitmedi, bunu siz benden daha iyi biliyorsunuz. Tilkiden, kunduzdan, sincaptan, ormandan aldıkları kuduz mikrobu sokakta bulunan aşılanmamış, kısırlaştırılmamış hayvana, insana hiçbir eziyeti olmayan sokaktaki o isim takılmış "Çapkın" "Çomar" diye 12-13 yaşındaki köpekler toplandığı için vakum nedeniyle ormandan oraya gelen hayvanlar bu mikrobu taşıyor. Eskiden sokaklarımızda, işte çapkın, çomar, onu, bunu görürdük, şimdi kocaman kocaman hayvanlar görüyorsunuz. Niye biliyor musunuz? Hayvanlar 2 kilometrede yaşar, 2 kilometrenin dışına çıkmaz, sayın veterinerim daha iyi bilir. Eğer yemek ve su varsa siz çocuğunuzun sevdiği, büyüttüğü hayvanı oradan alırsanız aşı ve kısırlı kısırdaki ve ormandaki yer vakum nedeniyle orayı doldurur ve kuduz mikrobuyla karşılaşsınız, bütün zoonoz hastalıklarıyla karşılaşsınız. Artı, şunu da belirtmek istiyorum: Bu hayvanlar şehrimizi, sokağımızı bekliyordu, artmasının sebebi bu ormandan ve köylerden gelenler oldu, bunu veterinerimiz daha iyi biliyordur. Merak ediyorum, 14-15 yaşında, kısırlaştırılmış, aşılanmamış, şişmanlıktan yürümeyen bu hayvanların zararı neydi ki biz ormandan, köyden aşısız kısır olmayan köpeklerle bu çocukları karşılaştırmak durumunda kaldık.

Dışkıyla bulaşan hayvan pisliklerinden bahsediyorsunuz, çok haklısınız. Fare dışkılıyor, tavuk dışkılıyor, koyun dışkılıyor, inek dışkılıyor, kedi dışkılıyor, hepsi dışkılıyor; bence dışkılayan bütün hayvanlar öldürülsün (!) Olay bitsin, çözüm, rahatız.

Beslenmeden bahsediyorsunuz. Evet, fare artmıştır. Neden arttı biliyor musunuz arkadaşlar? Bu yeni çıkan kanunda sokakta gönüllülerimiz vardı, bunlar genelde üniversite öğrencisi ya da lise öğrencileriydi, birçoğuyla da ben çalışıyordum. Bunlar gelirdi, telefon ederdik "Çocuklar burada kedi var, gözünde iltihap var, kısır değil." derdik, bilmem ne derdik. Bu çocuklar nasıl heyecanla bu hayvanları toplardı, götürürdü, tedavisini yaptırırdı, kısırlaştırırdı getirirdi; madde kullanmaktan uzak kalırdı, akran zorbalığından uzak kalırdı çünkü bir şey yaptığı için kendini Superman gibi hissederdi. Bir kediyi bakıyordu, ne oldu? Bunlar yasaklandı, kediler kör oldu şimdi öldü, hasta oldular, fare popülasyonu arttı çünkü kedilere bakanları biz kaldırdık bu kanunla.

HASAN ÇİLEZ (Amasya) - Kedilere bakılmadığı için mi bu oluyor?

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Evet, evet.

HASAN ÇİLEZ (Amasya) - Dünya kurulduğundan beri popülasyon iyiydi, şu son dönemde bakılmadığı için mi oldu bu?

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Evet, evet çünkü gönüllülerimiz vardı.

BAŞKAN VAHİT KİRİŞÇİ - Arkadaşlar, karşılıklı olamaz.

Sayın Özdemir, toparlayalım lütfen.

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Gönüllülerimiz vardı bizim, gönüllülerimiz onları kısırlaştırıyor, tedavi ediyor, uzun süre yaşamalarına neden oluyordu, şimdi ölüyorlar.

İçişleri Bakanlığı bunun bir güvenlik meselesi olduğunu söylemiş. Çok doğru, katılıyorum kendilerine, bu bir güvenlik meselesidir. İnsanın, özellikle çocukların kalbinden, vicdanı ve merhameti aldırırsanız, öldürmeyi olağanlaştırırsanız, eziyeti ve işkenceyi olağanlaştırırsanız çocuk çocuğu öldürmeye başlar. Eskiden mama verirdi çocuklar, "Bir kap su, bir mama" derdik. Şimdi,

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 10

maalesef, çocuk bir kedi köpek görsün, o kadar olağanlaştı ki tekmiyorlar. Maraş'taki son olayda ateş eden o çocuğun, bu olaydan birkaç ay önce de 3 tane kedinin kafasını ezerek öldürdüğü sosyal medyada dolaşmaktadır. Yani sapkın ruhlar ilk önce sinek, fare, kedi, köpek, gücünün yettiğinde, öldürdükçe büyür, güçlenir, ondan sonra çocuk, kadın, yaşlı devam ederler, bu merhameti aldı.

Sonra, sahiplendirmeden bahsettiniz. Şimdi, şöyle düşünün, barınağa gittiniz bir hayvanı sahiplenmek istiyorsunuz, sahiplenemiyorsunuz. Neden sahiplenemiyorsunuz? Oradan izin alacaksınız, buradan izin alacaksınız, şuradan izin alacaksınız, binlerce izin alacaksınız, ben alamadım. Bakın, ben bir milletvekili olarak barınaktaki köpeği sahiplenemedim, evraklarım yeterli gelmedi, şirketimin üzerine almak zorunda kaldım. 58 bin tane hayvan sahiplendim sadece. Bu işin bir çözümünü bulmalısınız. Her gün onlarca telefon alıyorum ben. "Barınakta köpek sahiplenmek istiyoruz, şu belgem eksik." Yahu, bunun neyini bu kadar uzatıyorsunuz? Bakmak istiyorlar ya, yaşatmak istiyor bu insanlar. Artı, "Kısırlaştırılmadan vermeyiz." diyorsunuz, haklısınız. Yavru köpekleri ne yapacağız? Bu handikabı nasıl çözeceksiniz bir veteriner hekim olarak? Sekiz aydan önce bir köpeği kısırlaştıramazsınız. Yavruyu aldık, barınağa koyduk, sekiz ay bekleyeceğiz ki kısırlaştırılalım. Sekiz ay yaşayacak mı? Tabii ki yaşamayacak, bütün yavru köpekler ölecek. Niye bunu düşünemediniz ya da bunları niye konuşmadınız?

BAŞKAN VAHİT KİRİŞÇİ - Evet, toparlayalım Sayın Özdemir çünkü başka söz isteyen arkadaşlarımız da var.

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Tamam, toparlıyorum.

4 milyon hayvandan bahsettik, yıllık maliyeti devletimize, bu devletimize bir yıllık maliyeti 4 milyon hayvanın 176 milyar. Bizim bu kadar paramız var. Emeklimiz aç, işçimiz aç, çocuğumuz okula aç gidiyor, çocuğumuzu düşünüyorsak ilk önce bunun çaresine bakmamız lazım. Nasıl bakmamız lazım? Yani "Bırakın, biz bakalım." diyoruz yani sahiplendirmeyi kolaylaştırın bize. Bu barınaklar niye var? Siz veteriner olarak bunun hesabını yapmadınız mı?

Beş yıla gerek yok arkadaşlar, iki yıl, bunun çözümü iki yıl. Bakın, çözümü iki yıl. Her şehirde kısırlaştırma seferberliği başlasa, her şehirde günde 11 tane köpek kısırlaştırılsa iki yılda köpek kalmıyor zaten sokakta. Biz de istemiyoruz sokakta köpek ya, niye isteyelim? Bir seferberlik yapmak daha makul. Bakın, bütün veterinerlik fakülteleri...

BAŞKAN VAHİT KİRİŞÇİ - Sayın Özdemir, lütfen, rica ediyorum. Bakın, şimdi, başka hatip, konuşmacılar da var, söz isteyenler de var.

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Tamam.

Bütün veterinerlik fakülteleri ve veterinerler dedi ki: "Ücretsiz kısırlaştıracağız." Bir kampanya başlatsaydık ya. Doğmaya engel olalım da doğmuş olanı yaşatalım. O gösterdiğiniz süslü barınakları bırakın. Ben yüzlercesinin içinde yaşıyorum, hepsi birbirinin...

BAŞKAN VAHİT KİRİŞÇİ - Evet, çok teşekkür ederim.

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Ben teşekkür ederim.

BAŞKAN VAHİT KİRİŞÇİ - Sayın Sinan Çiftyürek.

Komisyonumuzun üyesi olduğu için öncelik kendilerinde.

Buyurun, Sayın Çiftyürek.

SİNAN ÇİFTYÜREK (Van) - Sayın Başkan, sayın vekiller; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sunumu dinledik. Sunumun özeti, benim anladığım, köpek çevreye zarar veriyor, köpek insanlara zarar veriyor. Başta köpek, tabii, sahipsiz hayvanlar, hastalıklara neden oluyor. Sonuç, çıkarılan sonuç, çözüm, itlaf edilmeli. Yani o koronaklara alınmaları esasında işin şeklidir; bunu doğru bulmuyoruz da burada esas sormak istediğim bir şey var sunumu yapan Ahmet Bey'e: 1920 ile 2026 yılı verileri esas alındığında, başta köpekler olmak üzere, sahipsiz köpekler olmak üzere, bu sahipsiz hayvanların popülasyonu ile insan popülasyonu arasındaki fark yani burada bir ters orantı mı var? İnsan popülasyonu şu anda -biliyorsunuz- biz 13 milyondan geldik 86 milyona. Hayvan popülasyonu ne durumda? Ki "Hakikaten bugün ciddi tehdit ediyor." diyorsunuz, bu sunumda yoktu, ben öğrenmek istedim; bu bir.

İki: Şimdi, buradaki bütün değerli katılımcıların hepsi işin uzmanı. Ben mektepli değilim, alaylıyım daha önce Adem Bey'le beraber çalışırken de söylemişim insan kendi başına yaşam alanı bulmaz ki. Hadi, yok ettik bütün canlıları, bütün köpekler ve bütün şeyleri -Ne derler?- sahipsiz hayvanları. Hatta doğada da domuzlar başta olmak üzere bunları yok ettik, ortadan kaldırdık. İnsan kendi başına bir şey değil ki, yaşam alanı bulan bir canlı değil ki bir bütündür. Burada şu dikkate alındı mı, soruma geliyor: Ciddi bir iklim krizi var. Biz nihayet bu Komisyon çalışmasında "iklim krizi" adını koyduk, "Bu bir iklim değişikliği değil." dedik artık, bu bir iklim krizidir ya. Türkiye'de 240 gölün 186'sı kurmuş, geri kalan de zaten yaşam savaşı veriyor. Biraz önce koşuyordum Eğirdir Gölü'nü ya da Van Erçek Gölü'nü. Şimdi, insan ve bütün canlıların, bütün popülasyonun iklim kriziyle bağlantısı açısından ele alındığı zaman... Çünkü insanla birlikte bütün canlıların geleceği tehdit altında, ciddi tehdit altında. Önümüzdeki altmış-yetmiş yılda güney hattı yani Antalya'dan Çukurova, Mardin hattına bir çölleşme ihtimali çok yüksek bilim insanları bunu söylediler bize sunumlarında. Bu dikkate alınıyor mu yani? Sunumda, diyelim ki, insan sağlığı açısından ele alındığı zaman köpeklerin ve diğer sahipsiz hayvanların itlaf edilmesi değerlendirilirken aslında bir bütün olarak zaten merkeze insan alınıyor ya insanın zaten içinde yaşadığı yaşamın kendisi çok ciddi bir tehdit altında buna ilişkin illaki değerlendirme vardır, ne deniyor?

Bir de şimdi bir sorum var. Aslında, belki, gündeme gelecek bu hobi evleriyle ilgili onun üzerinde duracağız.

BAŞKAN VAHİT KİRİŞÇİ - Arkadaşlar, hobi evlerine girmeyelim.

SİNAN ÇİFTYÜREK (Van) - Yok, yok, onun üzerinde durmayacağım.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 11

BAŞKAN VAHİT KİRİŞÇİ - Yok, lütfen, çünkü bugünkü konumuz tamamıyla bu hayvanlarla ilgili sahada olan çünkü burada muhatabımız yok, o anlamda söylüyorum.

SİNAN ÇİFTYÜREK (Van) - Yok, yok, üzerinde durmuyorum.

BAŞKAN VAHİT KİRİŞÇİ - Evet, buyurun.

SİNAN ÇİFTYÜREK (Van) - Talebim şu sizden: Demin dediğim soruyla bağlantılı olduğu için. Yine, eğer insan yaşamı merkeze alınıyorsa, esas alınıyorsa, bu bakımdan talebim şu: Bu GES'ler... Ki biz GES'leri savunduk zaten, şu anda da savunuyoruz GES'leri. Yani temiz enerji olarak, sınırsız enerji olarak savunuyoruz fakat bu GES'ler... Ben Van'dan Niğde'ye kadar izliyorum, bağın içinde yapılmış, bahçenin içinde yapılmış, tarlanın içinde yapılmış dağın başı dururken. Bunun yarattığı, insan yaşamı açısından da yarattığı çok ciddi tehdit var, Antep özelinde çok net biliyorum, bununla ilgili çalıştım da basın açıklaması da yaptık. Bu bakımdan yani bu GES'leri ve maden şirketlerinin doğrudan doğruya insan yaşamını tehdit eden bağ, bahçe, meralar içerisinde yapılmasına ilişkin bir çalışmanız var mı yok mu?

Teşekkür ederim, sağ olun.

BAŞKAN VAHİT KİRİŞÇİ - Teşekkürler Sayın Çiftyürek.

Şimdi Sibel Suiçmez...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, değerli katılımcılar; hepinizi saygılarımla selamlıyorum.

Ahmet Bey'e sunumu için teşekkür ediyorum. Burada, komisyonlarda, dinlediğimiz her kurum ve kuruluşun harika çalışmalarını izlemekten çok büyük bir zevk alıyorum. Genelde burada bize izletilenler ile sahadaki arasında çok büyük çelişki oluyor ama tabii ki yine de çok teşekkür ederim.

Çok üzülerek söyleyeyim ki, Ahmet Bey, konuşurken, anlatırken bir veterinerin olması gereken ruh hâlini bize aslında aktaramadınız yani ben şahsen öyle hissediyorum. Yani ölüm söyleyen, ölüm öneren bir sinerji, enerji ve söylem aldık burada. Bu beni rahatsız etti, çok üzülerek de söylüyorum yani yüzünüze de karşı böyle bir şey de söylüyorum ama sonuç itibarıyla veteriner hekimsiniz, umarım bu konuşmanızdan sonra da bağlı bulunduğumuz kurum, hakkınızda işlem de başlatmaz.

Şimdi, bu yasa kabul edilmeden önce Komisyon çalışmalarında da diğer veteriner hekimler derneği birlikleri, diğer veteriner hekimler sizin söylediklerinizin tam tersini söylediler, verileri ortaya koydular. Kuduz riskinden bahsettiniz. Kuduz hastalığı sadece köpeklerden mi geçiyor? Kuduzdan ölenlerin alt kırımları var mı sizde yani kaç kişi köpek ısırması nedeniyle kuduz olmuş, kaç kişi başka nedenlerle kuduz olmuş? Bunların sayısını alabilirsek çok memnun olurum.

Şimdi, "Vicdani ve evrensel değerlere uygun davranıyoruz." diyorsunuz ancak sahadan gelen haberler, bize gelen, gönderilen görüntülerin hiçbiri ne vicdani ne de evrensel değerlere uygun gözüküyor. Size de belki geliyordu bunlar yani gelmemesi mümkün değil. Dolayısıyla, hayvanlara kötü muamele nedeniyle -vatandaşlar için söylüyorum- kaç kişi hakkında soruşturma açıldığına ilişkin bir veri elinizde var mı? Kaç barınak görevlisi hakkında idari ve adli soruşturma yapılmış? Bununla ilgili bir veri elinizde var mı? Kaçırılmış olabilirim, kitapçık yeni geldi elime, bazen takip etmekte zorlanıyoruz dolayısıyla... Kaç köpek toplandı bugüne kadar? Kaçı sahiplendirildi, kaç da öldü? Yani toplama çıkarma yapmadan o oranlardan bize şu ana kadar ölen köpek sayısını bildirebilirseniz çok memnun olurum.

Valilikler, sürekli olarak belediyeler üzerinde bir baskı ve tehdit kullanıyorlar. Herhâlde haftalık mı sayı talep ediyorsunuz "Kaç köpek topladınız?" şeklinde? Bunun belediyeler üzerinde bir tehdit veya baskı oluşturduğunu düşünüyor musunuz? Ama ben görüyorum ki, sizin düşünce yapınıza göre -bir bakan danışmanı olduğunuzu da dikkate alırsak- bu baskılar azalmayacak, daha da devam edecek, üzücü olarak.

Bu hayvan ticareti yapan yerlere ilişkin bir yasaklama getirmeyi düşünüyor musunuz? Şimdiye kadar pet dükkanlarıyla ilgili kaç işlem yaptınız? Kaçı hakkında suç duyurusunda bulundunuz? Kaçı hakkında da kapatma kararı verdiniz? "Doğal denge." diyorsunuz, daha doğrusu domuzlara kadar varan süreçte "Yemek verildiği için hayvanların bulunduğu mekânları terk ederek aşığılara indiğini" söylüyorsunuz ama bizim algımız da şu: Hayvanların yaşaması gereken alanlara insanlar müdahale ettikleri için aslında hayvanlar artık bazı yerleşim birimlerine inanıyor. Bu doğal denge sizin için önemli mi, yoksa tüm hayvanları öldürerek bir doğal denge sistemi mi kurmayı hesaplıyorsunuz?

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN VAHİT KİRİŞÇİ - Teşekkür ederim Sayın Suiçmez.

Sayın Özcan, buyurun.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Sayın Başkanım teşekkür ediyorum.

Şimdi, ben sunum için teşekkür ediyorum, size göre güzel hazırlanmış ama sahadan ise maalesef sıkıntılar yaşıyoruz. İlim Tekirdağ'la ilgili ilçe belediyelerimiz şu anda barınak yapmayla ilgili yoğun bir tempo gösteriyorlar. Zaten geçen dönem yapılmıştı, şimdi, büyüterek ikinci kısmı da yapıyor Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi ama geldiğimiz noktada bu Kanun çıkarken de söylediğimiz bir cümle vardı, sorduğumuz, sizleri dinlerken yine aklıma geldi, şimdi bütün yükü biz burada, barınaklarda, belediyelere yıkacağız. Bunlar, barınmayla ilgili tamam, çözülüyor da beslenmeyle ilgili belediyelerin zaten son dönemde silkelenmesiyle beraber şu anda büyük bir maddi sıkıntı yaşıyorlar ve bu bağlamda belediyelere yükü bindiriyoruz ama belediyeler buradan nasıl dönecekler? Burada katkı sağlamayı düşünüyor musunuz?

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 12

Şimdi, ikinci bir soru da geçtiğimiz günlerde yine Komisyonda, burada hobi bahçeleri içerisinde çeltik ekim alanlarıyla ilgili bir madde vardı, maddenin gerekçesinde de sizin gibi aynı kuduz vakalarının düşeceği, arttığı gibi -bana göre afaki çünkü önemli olan bilimsel çalışma yapılmasıdır- orada da sıtma ile ilgili Sağlık Bakanlığı sözde damlama sulamayla çeltik ekiminin artması sonucunda sıtma vakalarının ortadan kalktığı ifade etmişler, sözde gerekçede ama daha sonraki süreçte yanıma geldiler "Ya, yanlış bu bilgi." Şimdi, ben merak ediyorum, acaba sizdeki bu kuduz vakasıyla ilgili elinizde ne kadar done var? Neye göre hareket ediyorsunuz ve neye göre konuşuyorsunuz? Çünkü birden kalkacağını... Ama geldiğimiz noktada birini dengede... Tabiatıta şu vardır: Bir dengede birini yok ederseniz bir taraf popülasyon artar. Bu dengeyi nasıl kuracağız? Şimdi, Sayın Mestan Vekilim de Tekirdağlı ve Karacaklavuz'dan gelen şikayetleri söylüyorum: Yeni ekilen ayçiçeği daha çıkar çıkmaz tavşanların bunları yediğini söylüyor vatandaş, köylü. Neden acaba? İşte, doğayı biz bozduk. Birini aldığınız zaman siz de veteriner hekimsiniz, olayı benden daha iyi bilmeniz lazım; benim kardeşim de veteriner hekim, bayağı da eski ve özel çalışıyor. Yani ziraatla da uzaktan yakından birazcık şeyimiz var, ben kendim ziraat mühendisiyim, aileden diğer kardeşim veteriner hekim olunca tarımın iki tarafın ayağını da biliyoruz. Şimdi, geldiğim noktada maalesef güzel hazırlanıyor her şey ama hazırlarken ki süreç ile sahadaki sürecin aynı olmadığını siz de biliyorsunuz. Şimdi, kuduz vakalarının nasıl düştüğünü ben merak ediyorum. Siz bunları aynı ortama koyduğunuz zaman birçok hastalığın da popülasyonun da artacağını zaten biliyorsunuz. Bütün yükü belediyelere yıkarak bu işin içinden nasıl çıkacağız? Hep aynı şeyi söylüyorum: Bütçe, bütçe, bütçe; bütçeyle ilgili merkezi hükümetten acaba bir çalışma yapılacak mı? Şimdi, belki sizi aşan bir soru bu, diyeceksiniz ki "Ben bürokratom, bu beni aşar, siz siyasilere bunları çözmesi lazım." Ama işte, bir şeyi yaparken de diyoruz ki: Bunu biz ifade ettik. Kusura kalmayın, belki abesle iştigal olacak, sizi tamamlama anlamında konunun dışına çıkacağım: Plan ve Bütçe Komisyonunda ben özellikle Millî Eğitim Bakanlığının bütün bütçelerine 2026, 2025, 2024 gitmek konusunda hassasiyetim var ve sonuna kadar da orada duruyorum. Millî Eğitim bütçesinde de bizim arkadaşlarımız bu okullardaki güvenlikle ilgili önerge verdiler, dediler ki: "Bakınız, kaynağı bu, güvenlik ihtisası yapılsın." İşte, şu kadarlık, 240 milyarlık bir bütçe verdiler Millî Eğitime; reddedildi. Şimdi burada biz aynı şeyi söyledik. Yani burada yapılması gereken, bana göre reddetme değil, muhalefetin sesine de kulak vererek doğru bir kanunu oluşturmak. Ha, bir tedbir aldınız, işte, sağda solda kalktı ama farklı şeyler çıkmaya başladı şu anda, marazda, siz de biliyorsunuz o çıkan sorunları ama... Şimdi burada artık derdimiz o değil. Şimdi biz buradan nasıl o çözümleri bulacağız? Belediyelerin elini nasıl rahatlatacaksınız? Çünkü adama sen oradan yapma zorunluluğu koydun. Şimdi bütçesi olmayanlar nasıl yapacaklar? Artı, bir de oradaki yaşam alanını nasıl sağlayacaklar?

Çok güzel şeyler yapmışsınız, teşekkür ediyorum. Doğal alanlar da yapılmış; teşekkür ediyoruz. Ama o doğal alanları da, o barınma alanlarını da hem sağlık açısından, hijyenlik açısından hem de devamı açısından nasıl bir uygulamaya koyacaksınız? Şimdi "60 ton atık yemeklerden toplayacağız. 30 ton yemek hazırladık, katı olarak hazırlandı." diyorsunuz. Şimdi 30 tonla Türkiye'deki bütün o barınakları nasıl ikame edeceksiniz, merak ediyorum.

Teşekkür ederim.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Bir soruyu unuttum, onu bir sorabilir miyim?

OTURUM BAŞKANI ADEM KORKMAZ - Buyurun kısaca.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Ahmet Bey, bu hayvanları, köpekleri toplamaya başladıktan sonra başka hayvan popülasyonunda artış gördünüz mü? Varsa bunların hem cinslerini hem de sayılarını söyleyebilir misiniz?

Teşekkür ederim.

SİNAN ÇİFTYÜREK (Van) - Başkanım, kısa bir soru da ben sorabilir miyim?

OTURUM BAŞKANI ADEM KORKMAZ - Buyurun.

SİNAN ÇİFTYÜREK (Van) - Ahmet Bey, şimdi, bir soruyu sormayı unuttuğum. Toplumda, halkta barınaklara ilişkin "Hayvanlara ne yapılıyor?" diye ciddi kaygılar var. Bu kaygıları gidermeye dönük olarak sivil toplum kuruluşlarının gözlemlerine açmayı düşünüyor musunuz?

Sağ olun.

OTURUM BAŞKANI ADEM KORKMAZ - Evet, Sayın Şenyaşar, buyurun.

FERİT ŞENYAŞAR (Şanlıurfa) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben de başta salonda bulunan bütün hazırunu saygıyla selamlıyorum.

Sunuma yetişemedim bir hastane olayından dolayı ama burada nasıl bir sunum yapıldığını tahmin edebiliyorum çünkü bu yasa komisyonunda görüşülürken -ben de bu Komisyonun bir üyesiyim- bu yasanın nasıl çıktığına hepimiz tanık olduk. Burada, yasa Komisyonunda görüşülürken işin uzmanları geldi, Veteriner Hekimler Birliği Başkanı geldi, barodan hayvan hakları komisyonu sözcüleri geldi, herkes bilimsel verilerini açıkladı; Komisyon, Başkan herkes dinledi ama hiçbir uzmanların söylediklerini dikkate almadı. Burada da sunumun insan merkezli olduğunu düşünüyorum. Hayvanları Koruma Yasası Komisyonunda görüşülürken söyledik, şimdi de aynı bilimsel düşünceyi savunmaya devam ediyoruz.

Köpek popülasyonunu azaltmanın yolu, bir canlıyı doğal ortamdan koparıp hapsedmek değildir. Çözüm, öldürmek ve açlıktan ölüme terk etmek hiç değildir. Yasa Komisyonunda görüşülürken işin uzmanları geldi, dünyadan örnekler verdi. İktidarın deyimiyle uyutma yani öldürmek ve barınaklara hapsedmek köpek popülasyonunu azaltmaz ve çözüm değildir. Hayvanları ekosistemin bir parçası olarak kabul etmek gerekir. Bu dünya sadece insanlar için yaratılmamıştır, her canlı doğal ortamda yaşama hakkına sahiptir. Hayvanların doğasında da özgür yaşam vardır.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 13

5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu'nda yapılan köklü değişikliklerle "yakala, kısırlaştır, sal" modelinden hayvanların barınaklarda tutulması ve burada türlü eziyetlerle karşılaşmalarına sebep olan bir yaklaşıma yol açmıştır. Bu durum, yerel yönetimlere de daha önce hiç olmadığı kadar büyük bir mali sorumluluk yüklemiştir. Yasal metindeki bu değişim saha gerçekleri ve mevcut belediye kapasiteleriyle karşılaştırıldığında ciddi uygulama boşluğu yaratmaktadır. Hayvan Hakları İzleme Komitesi verilerine göre toplam barınak kapasitesi 89.451'dir. Tarım ve Orman Bakanlığı verilerine göre ise toplam barınak kapasitesi 105 bindir. Türkiye genelinde ise köpek popülasyonunun 4 milyon civarında olduğu tahmin edilmektedir. Türkiye genelinde her 4 hayvandan 3'ünün toplanması amaçlanmaktadır bu yasayla. Bu durum bir başarı öyküsü değil barınma krizin bir tablosudur. Türkiye'deki mevcut barınak kapasitesi sokaktaki milyonlarca canlının yaşam hakkına uygun standartlarda barınmasına yetmemektedir. Bakanlığın "Topladık." dediği rakamlar bilimsel standartlara yani metrekaare hayvan oranına, hijyene, tıbbi takibe uygun olmayan istifleme alanlarını işaret etmektedir. Bu durumun hayvanların -iddia edildiği gibi- rehabilite edilmeleriyle ilgisi yoktur, barınaklarda âdeta yavaşlatılmış bir ölüm süreci şu an işletilmektedir. Dünya Sağlık Örgütü verileri toplu öldürmelerin popülasyonu kontrol etmediğini, aksine üreme hızını arttırdığını ortaya koymuştur. Barınaklardaki bakımsızlık sonucu ölen her canlının vebali bu yasaya el kaldıranların boynundadır.

Sokak hayvanları açısından seçim bölgem olan Urfa Türkiye'nin genelindeki durumdan bağımsız değildir. Valiliğin yerel yönetimlere yönelik toplama baskısı felaketlere dönüşmüştür. AK PARTİ'nin elinde olan Eyyübiye Belediyesi Barınağında köpeklerin açlıktan birbirini parçaladığı görüntüler sosyal medyaya yansımıştır. Köpekler niye birbirini parçalıyor? Çünkü yeterli gıda verilmediğinden dolayı son çare olarak güçlü olan köpek zayıf olanı öldürüyor ve sosyal medyada bu görüntüleri herkes izlemiştir.

Urfa'daki diğer bir sorun, barınakların belediyelerce istenmeyen personellerin sürgün yeri olarak kullanılmasıdır. Belediyede istenmeyen biri varsa sürgün yeri olarak hayvan barınaklarına gönderiliyor ve orada o işçiler hayvanlar konusunda hiçbir bilgi sahibi olmadığı için o da öfkesini hayvanlardan çıkartıyor.

Bir başka sorun, belediyelerin sorumluluğu birbirlerine atmaları sorunu hayvanların sorununu derinleştirmektedir. Her belediye kendi sınırları içinde bulunan hayvanları topluyor, başka bir belediyenin sınırlarına terk ediyor ve bu da hem etik dışıdır hem de salgın hastalık riskini arttırmaktadır.

OTURUM BAŞKANI ADEM KORKMAZ - Toparlayalım, Sayın Şenyaşar.

FERİT ŞENYAŞAR (Şanlıurfa) - Son olarak söyleyeceğim, bu çıkarılan yasa bilimsel veriler ışığında herhangi bir sonuç getirmeyecek. Hayvan barınakları herkese açık olmalıdır, isteyen her vatandaş istediği zaman bu barınakları denetlemelidir diyorum.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ADEM KORKMAZ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Kılıç, buyurun.

FARUK KILIÇ (Mardin) - Sayın Başkanım, değerli Komisyon üyeleri, kıymetli hazırım; ben de sizleri saygıyla selamlıyorum.

Tabii, uzun zamandır toplumumuzu ve ülkemizi ilgilendiren bir yasayla ilgili burada konuşuyoruz ve bir bilgilendirme toplantısı yapıyoruz. Özellikle sokak hayvanlarının insan, hayvan ve çevre üzerindeki etkilerini hep beraber bir yıldır toplum olarak biz tartışıyoruz ve bugün çok önemli bir toplantı gerçekleştiriyoruz. Sayın Bakanımızın, Başkanımızın riyasetinde ve özellikle bu yasanın bugüne kadar getirmiş olduğu kazanımları burada bir sunum şeklinde Ahmet Bey tarafından hep beraber dinledik ama benim üzüldüğüm nokta şu Sayın Başkanım: Biz bu toplantıya başlarken toplantının neden yapıldığını irdeledik, sorguladık. Hâlbuki teşekkür etmemiz gereken bir konuydu bilgilendirme yapıldığı için, hassasiyet gösterildiği için. Sayın Başkanımız Ahmet Beye söz verip Ahmet Bey sunuma başlarken hemen itirazlarla karşılandı ve daha akabinde soru-cevap kısmına geçildi ama üzülererek belirtiyorum ki burada, soru soran arkadaşlarımızın çoğunluğu şu anda burada yok. Neden? Çünkü kameralar bitti, kameralar gitti, herkes çekimini yaptı, herkes...

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Hayat sadece kamera değil, bir yaşam hakkını konuşuyoruz Sayın Vekilim.

FARUK KILIÇ (Mardin) - Bakın, Sayın Başkanım, az önce siz söze başlarken şöyle bir şey demiştiniz Sayın Vekilim: "Hiç kimse benim sözümü kesmesin." ama en fazla sözü kesen sizsiniz.

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Evet, haklısınız. Bu konuda çok hırslıyım.

FARUK KILIÇ (Mardin) - Yok efendim, herkes bu konuyla ilgili kendi düşüncelerini burada hür bir şekilde ifade etti, sınırsız bir şekilde konuştu, konuşmalarını yaptı, sorunun ötesinde burada sunumlar yapıldı. Haklı olarak, evet, belki arkadaşlarımızın hassasiyetlerinin farkındayız çünkü biz de bu hassasiyetleri taşıyoruz. Dolayısıyla, burada bir sunum yaparken, bir soru sorarken veya bir konuyu gündeme getirirken de hassasiyetimizin toplumun hassasiyeti olması lazım ve sadece tribünlere değil de gerçekten burada neler yapılıyor, ne yapıldı ve bundan sonra ne yapılacak, hangi yol haritası izlenecek diye bunları takip etmek üzere bizim burada olmamız lazımdı. Keşke soru soran bütün arkadaşlarımız şu anda burada sorularının cevaplarını alabilecek bir durumda olmuş olsaydı. Maalesef öyle bir durum yok.

Tekrar söz hakkı verdiğiniz için hepinize teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ADEM KORKMAZ - Teşekkür ediyorum Sayın Kılıç.

Bir soru mu vardı?

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Bu bir bilgilendirme toplantısıysa ben de birkaç tane bilgi vermek istiyorum.

OTURUM BAŞKANI ADEM KORKMAZ - Ama çok uzun bilgi verdiniz üstadım.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 14

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Vermek istiyorum çünkü bu konuya emek verdim ve hayvan hakları bilgilendirme toplantısıysa bir Vekil olarak bunları belirtmek istiyorum.

OTURUM BAŞKANI ADEM KORKMAZ - Eyvallah ama bu konuda hiçbir sınırlama yapılmadı konuşmalarda.

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Sınırlama yapıldı, bitiremedim, lütfen... Yani bunun için yalvarmam mı gerekiyor bir Vekil olarak?

FARUK KILIÇ (Mardin) - Soru var, cevapları ne zaman dinleyeceğiz Sayın Başkanım?

OTURUM BAŞKANI ADEM KORKMAZ - Senin dediğin gibi cevaplar arzu edilse...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Biz cevapları merakla bekliyoruz, hiç merak etmeyin yani.

OTURUM BAŞKANI ADEM KORKMAZ - Eyvallah.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Ama ne soru sorup ne de cevap beklemeyen başka arkadaşlar da var sizden, bunu da...

FARUK KILIÇ (Mardin) - Ben genel konuştum Sayın Vekilim.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Genel problem zaten.

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Ben birkaç şeyi söylemek istiyorum arkadaşlar.

OTURUM BAŞKANI ADEM KORKMAZ - Evet, buyurun o zaman, çok kısa...

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Bu kanun çıktıktan sonra uygulanma yönetiminde açıkça düzenlenen bakımevi, askerî, fizikî, sağlık ve personel koşullarının uygulanıp uygulanmadığı, sağlanıp sağlanmadığıyla ilgili yeterli denetimler yapılmış mıdır? Topluluk hâlinde yaşadıklarında kendi içlerinde hiyerarşik bir yapı oluşturmaktadırlar. Bu yapı içerisinde baskınlık ve alan kontrolüne dayalı davranışlar sergilemektedir bu köpekler. Özellikle dar alanlarda ve yüksek yoğunluklu ortamlarda bu rekabet daha da artarak daha ciddi sayıda ölüme neden olmaktadır. O yüzden barınağa toplanan köpeklerin sayım ve yaşam alanlarının ölçüleri belirlenmiş midir? Orman Bakanlığı tarafından 2026 tarihinde verdiğim soru önergesine aldığım cevapta "105 bin kapasitede 322 bakımevi bulunurken, günümüzde 413 bin kapasiteli 386 bakımevi ve 102 doğal yaşam alanı mevcuttur." dediler. Bu alanlarda toplam 244 bin hayvan bulunmaktadır. Aynı dönemde 452.587 köpek toplanmış, 239.466 köpek kısırlaştırılmış, 58.802 köpek sahiplendirilmiştir. Bu verilerle birlikte değerlendirme yapıldığında, en az 149.785 hayvanın belirsiz nedenlerden öldüğü ya da öldürüldüğü bilgisini Tarım Bakanlığımız vermiştir. Devletin koruma yükümlülüğünün etkin biçimde yerine getirilmediği yönünde bu görünüm hayvanlara yönelik şiddetin, fiillerin de artmasına zemin hazırlamıştır. Nitekim Adalet Bakanlığının istatistiklerine göre, 2026 itibarıyla hayvanlara karşı işlendiği iddia edilen suç soruşturma dosyası sayısı 4.744'e, suç sayısı 6.838'e, şüpheli sayısı ise 6.315'e ulaşmıştır. 2023'e oranla suç soruşturma dosya sayısı 4.123 iken yüzde 15 artmış, şüpheli sayısı 5.134 iken yüzde 23 artmış, suç sayısı ise 5.570'den artış göstermiştir. Bu kanunun çıkmasıyla şiddet, öldürme, taciz ve tecavüz -hayvana karşı- yüzde 23 oranında artmıştır çünkü insanlar bu kanunla hayvana karşı şiddeti ve zulmü olağanlaştırmıştır.

Öte yandan, bakım evi bulunmayan ve mevcut kapasitesi yetersiz olan belediyeler hayvanları toplamadıkları gerekçesiyle idari baskı ve soruşturmalara maruz kalmıştır. Toplamak istemiyoruz çünkü yerimiz yok. "2029'a kadar yap." diye süre verilmiştir bize ama hem İçişleri Bakanlığı tarafından hem Adalet Bakanlığı tarafından belediyeler toplanmış "Şartların uygun olması lazım değil; telle çevirin, bir araya toplayın, sokakta köpek istemiyoruz." demişlerdir. Bu sözleri Bakanlarımız söylemiştir. Bu, zoonoz hastalıkların artışına, birbirlerini parçalamalarına, hiyerarşi yüzünden kavgaya, bağıışıklık sistemi yüzünden de ölümlere neden olmuştur. Siz bir veteriner olarak buna vicdanen onay verebiliyor musunuz? En son il özel idaresi tarafından 51 ilde sahipsiz hayvanların toplanma oranının yüzde 100'e ulaştığı, 30 büyük şehirde ise bu oranın yüzde 64 seviyesinde olduğu, ülke genelinde yüzde 75'e ulaşıldığı söyleniyor. Bu kanun çıkarken "4 milyon sokak hayvanı var." demiştiniz. Bu toplama kapasitesinin de yüzde 75'i toplandıysa demek ki bu kanunu çıkarmak için bu da yalan bir beyanmış. Hayvanların yüzde 75'ini topladıysanız 4 milyon hayvanın olmadığını görüyorsunuz, bunu da belirtmek istiyorum.

Anayasa Mahkemesine başvurduk bu kanunun iptaliyle ilgili, kanun iptal edilmedi fakat mahkememiz devletin insan sağlığını koruma yükümlülüğü kapsamında bazı tedbirlerin alınabileceğini kabul etmekle birlikte, bu tedbirlerin ölçülülük, zorunluluk ve son çare olma ilkeleri çerçevesinde uygulanması gerektiğini açıkça vurgulamıştır. Yapılıyor mu? Hayır. Bakanlar valilere emir veriyor, valiler belediyelere diyor ki: "Sokakta 1 tane köpek kalmayacak, hepsi toplanacak." Ki topladınız çünkü mama verecek köpek bulamıyoruz artık, yüzde 75 değil, yüzde 80'ini topladınız. Hangi şeffaflık vardı, hangi zorunluluk vardı da siz bu mahkeme kararına karşı çıktınız? Ve buralarda da... Hangi belediye başkanı toplamak ister ya? Belediye başkanı köpeği sevmiyorsa zaten alıp bakmak istemez, seviyorsa da parası yok, ona bakacak ne sağlık personeli var ne veterineri var ne yeri var ne verecek mama parası var; niye toptasın? Vali emir vermiş, toplamak zorunda.

BAŞKAN VAHİT KİRİŞÇİ - Toparlayalım Nimet Hanım.

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Topluyorum.

Kırsal alanda sahipli ve sahipsiz hayvanlara yönelik sizlerden ricamız -kavga etmek değil- bir kısırlaştırma politikası başlatmak zorundayız. Hayvan refahını ve halk sağlığını ve çocuklarımızı düşünüyorsak eğer bütün illerimizde, özellikle kırsaldan başlayarak bir kısırlaştırma seferberliği, bir aşılama seferberliği başlatmak zorundayız. Geçen yıl -sayın veterinerim, lütfen hastanelerden istatistik isteyin- çocuklarımız el ayak hastalığıyla karşılaştılar, korkunç karşılaştılar, son on yılda görülmüş en büyük hastalıklı. Neden? Bu hayvanların hepsi -sağlamı, saldırganı- amaçsızca toplandı. E gömmek bir maliyettir belediye için çünkü bunun bir şartnamesi var Çevre Kanunu'na göre; belirli bir derinlik lazım, taşla kapatacaksınız, kireçle kapatacaksınız vesaire. Bunun yerine

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 15

ne yaptılar? Çöp poşetlerine koyup çöpe attılar, fareler yedi, böcekler yedi, kargalar yedi, kuşlar yedi, çocuk parkını gezdiler, evlerimize girdiler bütün çocuklarımız el ayak hastalığıyla karşılaştı, istatistiklere bakabilirsiniz. O yüzden kısırlaştırma ve aşılama kampanyası başlamak zorundadır diyorum.

Ayın 28'inde, son olarak, sizin veterinerliğinize güvenerek bir şerh koymanızı rica ediyorum. Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğü, Birinci Bölge Müdürlüğü, İstanbul Doğa Koruma Millî Parklar Müdürlüğü bir toplantı yapıyor. Bu toplantıda 39 belediye temsilcisini de çağırıyor. Buradaki amaç ne? Yasaklı ırklar özellikle bahsetmek istediğim, diyor ki: "Üniversite kampüsündeki sahipsiz hayvanlar bir an önce toplanacak, bunların hepsi en yakın barınağa gidecek." Ya arkadaşlar, buna veterinerlik fakültesi de dâhil ha. Bu öğrenciler besliyorlar, vakit geçiriyorlar, kötü alışkanlıklardan uzak kalıyorlar, vicdanı, merhameti, sevgiyi öğreniyorlar, ısırılma vakası yok hepsi aşıllı, kısır; niye topluyoruz? Bırakın orada yaşıyorlar ya. Neden topluyoruz üniversitedekileri? "Hepsi toplanılacak." diyor.

İkincisi ise, bakımevlerine alınan "tehlikeli ırk" dediğimiz hayvanlar öldürülecek, net. Hayvana bakacak yeri varsa niye öldürüyoruz? Hadi kanun gereği topladınız, kanunla başa çıkamadık da niye öldürüyoruz? Yani Veterinerlik Kanunu'nun üçüncü fıkrasıydı, ona atıfta bulunarak "öldürün" diyoruz ya. Ya, Allah'ın verdiği canı biz kimiz ki alabiliyoruz ya! Allah o canı vermiş artık ya! Üretmeyelim, bunu satana, çoğaltana cezasını keselim. Girin internete pitbul almak istiyorum yazın, 2 bin liradan başlayıp 28 bin liraya kadar fiyatla karşılaşır pitbul sahibi olabiliyorsunuz. Sonra böyle köpeğin buralarına oyuncak tabancalar falan takıp böyle gezdirip çocukları korkutuyorlar. Satışın önüne geçelim biz ya, kısırlaştırılalım biz ya. Lütfen buna şerh düşmenizi istiyoruz çünkü bu kanuna da karşı, bir yürütme kanuna karşı olmaz, der ki: Tedavisi olmayan bir hastalık eradikasyon amaçlı olumsuz davranışları kontrol edilemeyen, tanımlanması olmadan sadece yasaklı ırk olarak belirlenmesi sebebiyle öldürülmeleri hâlinde, aynı kanunun 28/a maddesinde yer alan evcil hayvanı kasten öldürme ve Türk Ceza Kanunu'nun 257'nci maddesinde düzenlenen görevi kötüye kullanmaya ortak olmayacaktır. Anayasa'ya aykırı bir karardır arkadaşlar. Satışın önüne geçelim, sokaklarda ağızlıksız gezmesinler önüne geçelim tabii ki ama barınakta yer var, barınaktaki köpeği niye öldürüyoruz ya, biz kimiz ya! Allah'tan büyük müyüz biz ya!

OTURUM BAŞKANI ADEM KORKMAZ - Teşekkür ediyoruz Nimet Hanım, tamamsa.

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Tamamlıyorum.

Kanuna aykırı bu karar, yetki, amaç, konu, sebep ve şekil yönlerinden hukuka aykırı olarak gündeme alınan bu kararların kabul edilmemesi, 5'inci ve 6'ncı maddeleri bunda şerh düşmenizi sizden rica ediyorum.

Bütün herkesi vicdana, merhamete çağırıyorum. Bu kanun çıktığından beri çocuk çocuğu öldürüyor, çocuklar zorbalı bu bunun yerine hayvan sevgisini, doğa sevgisini, çiçek sevgisini hepsini çocuklarımıza ekelim ve en önemlisi, diyelim ki: "Türk'üm; doğruyum, çalışkanım; küçüklerimi korumak, büyüklerimi saymak..."tırıla devam edelim diyorum.

Kıymetli hazırunu saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ADEM KORKMAZ - Teşekkür ediyoruz.

Ahmet Bey, buyurun.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MÜŞAVİRİ AHMET YAVUZ KARACA - Şunu belirtmek istiyorum: Ben otuz yıllık bir veteriner hekimim mesleğimi, onurla, şerefle her zaman yürüttüm, yürütmeye de devam ediyorum. Bununla ilgili olan kısımları şiddetle reddederek başlamak istiyorum.

"İttlaf, öldürme." dediniz, 5199 sayılı Kanun'da itlafın şartları bellidir, onun dışında herhangi bir şekilde bizim barınaklarımızda veyahut da doğal yaşam alanlarımızda öldürmeyle ilgili, itlafı ilgili bir uygulama yoktur. Ben şu soruyu şöyle cevaplamak istiyorum: ölüm oranlarından bahsettiniz. Türkiye'de 4 milyon sahipsiz sokak köpeği yok, biz bunu tespit ettik, yaklaşık olarak 1 milyon 250 bin civarında.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Şeyin başlangıcında mı? Bu en son yasada, önceki döneme ilişkin...

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MÜŞAVİRİ AHMET YAVUZ KARACA - Yok, bu işe başlarken 15 Mart itibarıyla baktık biz. Evet, buna baktık, toplanan sayılarla da zaten ortaya çıktı. 1 milyon 250 bin, bilemediniz bu 1,5 milyon civarında çünkü sayılabilecek bir konu değil, hiç kimse bu sayıyı tam olarak alamaz. Özellikle kırsalda 1 köpek sürüsü 4 tane, 5 tane köyü geziyor gıda bulmak için. Oradaki muhtarlardan sayılar alınırken herkes aynı köpekleri bildiriyor; bu toplamalarla beraber bunu gördük. Aslında ortaya bilimsel bir gerçek çıktı, Türkiye'deki sahipsiz sokak hayvan sayısı ortaya çıktı. Dışarıda mesela ölüm oranlarıyla ilgili sordunuz...

OTURUM BAŞKANI ADEM KORKMAZ - Sayı nedir Ahmet Bey?

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MÜŞAVİRİ AHMET YAVUZ KARACA - 1 milyon 250 bin şu anda, hedef sayı bu.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Toplanmadan önceki...

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MÜŞAVİRİ AHMET YAVUZ KARACA - Hayır, hayır.

OTURUM BAŞKANI ADEM KORKMAZ - Toplandıktan sonra ve süreçte.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MÜŞAVİRİ AHMET YAVUZ KARACA - Evet.

OTURUM BAŞKANI ADEM KORKMAZ - Toplanan veya toplanamayan... Hâlâ toplanamayan da var.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MÜŞAVİRİ AHMET YAVUZ KARACA - Yok, tüm sayı. Tüm sayı 1 milyon 250 bin.

Şunu söyleyeyim, barınaklarda veyahut da doğal yaşam alanlarındaki ölümlerden bahsettiniz. Hiçbir canlı ilanihaye yaşamayacak değil mi? Peki, şöyle bir çalışma geldi mi size: Dışarıdaki bir hayvan, dışardaki köpek popülasyonunda yeni doğan köpekler ve normal köpeklerin ölüm oranı nedir? Böyle bir araştırma yok maalesef. Burada şunu söyleyeyim: Dışarıda kalan

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 16

yavruların ve köpeklerdeki ölüm oranı yüzde 80'dir. Bakın, yüzde 80'den bahsediyorum, her doğan 10 tane yavrunun 8 tanesi zaten ölüyor. Keza, öyle olmasaydı rakamları görüyorsunuz, şu anda Türkiye'de 100 milyona dayanmıştı rakam.

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Sayın veterinerim, çok haklısınız, katılıyorum size, yine de suçlu köpekler değil.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MÜŞAVİRİ AHMET YAVUZ KARACA - Ama ben sizi dinledim.

OTURUM BAŞKANI ADEM KORKMAZ - Ahmet Bey, sorulara mümkünse yorumundan uzak, kısa, bir kısmına da yazılı olarak...

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MÜŞAVİRİ AHMET YAVUZ KARACA - Evet, yazılı olarak da cevap vereceğlerimiz var.

OTURUM BAŞKANI ADEM KORKMAZ - ...çünkü birçok sorunun muhatabı burada yok.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MÜŞAVİRİ AHMET YAVUZ KARACA - O yüzden bizim barınaklarda ve doğal yaşam alanlarındaki ölüm oranlarıyla ilgili rakamlarımızda aslında bahsedildiği gibi ölüm kampları, şu bu diye bir şey yok, onu söyleyeyim.

Onun dışında şunu söyleyeyim...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Ahmet Bey, ölüm sayısı var mı sizde? Yoksa "Yok." deyin.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MÜŞAVİRİ AHMET YAVUZ KARACA - Sayılarımız şu anda yanımızda yok, ölüm sayımız da yok.

Oran vardır bizde.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Oran ne?

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Tarım Bakanlığının verdiği sayı.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MÜŞAVİRİ AHMET YAVUZ KARACA - Dışarıdaki ölüm oranının yarısının daha altındadır. Bakın, dışardaki yüzde 80'in yarısının altındadır.

Yine, barınak...

OTURUM BAŞKANI ADEM KORKMAZ - Bakın, şeye dönmesin...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Ahmet Bey, siz niye böyle karşılaştırmalı bir şeyi söyleme ihtiyacını duyuyorsunuz, onu anlayamadım. Çok basit...

OTURUM BAŞKANI ADEM KORKMAZ - Ahmet Bey, bence lütfen karşılıklı şeye girmeyiniz. Siz cevaplarınızı, sayısal olanları verin hızlı hızlı.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MÜŞAVİRİ AHMET YAVUZ KARACA - Sayın Başkanım, denetimlerle ilgili bahsettiler. Her ilde il denetim kurulu yapıldı, bütün doğal yaşam alanları, barınaklar, bakım evleri sürekli olarak denetlenmekte. Sahiplendirmelerle ilgili olarak tespitlerimiz var. Sahiplendirilen hayvanların birçoğunun tekrar geri sokağa bırakıldığı, bundan dolayı daha sıkı davranılması gerektiği ortada çünkü Urfa'dan sahiplenip İstanbul'a getirdiklerini böyle iller arasında da görüyoruz.

Diğer soruların bir kısmı zaten yazılı olarak...

OTURUM BAŞKANI ADEM KORKMAZ - Eyvallah.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MÜŞAVİRİ AHMET YAVUZ KARACA - Kırsal alandaki kısırlaştırmayla ilgili olarak da kırsal alanda kısırlaştırmayı birçok ilimizde zaten başlattık. İllerin veteriner hekimler odalarıyla veya valilikler arasında ve belediyeler arasında bir protokol imzalanıp bu alanda da kısırlaştırılmaları yoğun bir şekilde devam ediyor.

Yasaklarla ilgili kanun uygulaması neyse o uygulanıyor, diğerlerine de yazılı olarak biz cevap verelim.

OTURUM BAŞKANI ADEM KORKMAZ - Teşekkür ediyorum.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MÜŞAVİRİ AHMET YAVUZ KARACA - Bir de ekosistemle ilgili "Ekosistemi köpekler mi bozuyor?" diye, kısaca değinmek istiyorum. Şu anda ekosistemdeki düzelme zamanla olacaktır. Gerçekten sahipsiz sokak hayvanları yüzünden ekosistemdeki... Onunla ilgili de yazılı olarak cevap vereceğiz.

OTURUM BAŞKANI ADEM KORKMAZ - Peki, çok teşekkür ediyorum sunumunuz için.

Gündemde başka konu bulunmadığından toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati:13.11